

KESKI-SUOMEN LIITTO
REGIONAL COUNCIL OF CENTRAL FINLAND

RAHOITUSRAPORTTI 2020

**Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)
Kansallinen kehittämisrahoitus
Keski-Suomen kehittämisrahasto**

18.2.2021

KESKI-SUOMEN LIITON RAHOITUSRAPORTTI 2020

Julkaisija Keski-Suomen liitto
Innova 2, Lutakonaukio 7
40100 Jyväskylä
keskisuomi.fi

Twitter @keskisuomenliit
Instagram @keskisuomi
Facebook @keskisuomenliitto
Henkilöt etunimi.sukunimi@keskisuomi.fi

C 163
ISBN 978-951-594-538-9
ISBN 978-951-594-539-6 (sähköinen)
ISSN 0788-7051
ISSN 2341-9903 (sähköinen)

Sisällys

Johdanto	5
Rahoitetut hankkeet	6
Euroopan aluekehitysrahasto.....	6
Kansallinen kehittämisrahoitus.....	7
Keski-Suomen kehittämisrahasto	11
Biotalous	13
Technology Platform for Fibre Products ja investointi	13
Biotar -Biotalouskampuksen osaamialusta ja investointi	14
Demonstraatio bio-CO2 tuotteiden valmistamisesta uudessa tutkimusympäristössä (Bioeconomy+) ja investointi	15
Vinssects - Hyönteistalous osana Saarijärvi-Viitasaari seutukunnan kiertotaloutta	17
Kohti planetaarista hyvinvointia - keski-suomalaisten toimijoiden kestävyysstransitio	18
Täsmäapua Keski-Suomen kuntien ilmastotyöhön	20
Rural RDI Milieus in Transition Towards Smart Bioeconomy Clusters and Innovation Ecosystems (RDI2CluB)	21
Accelerating Production of Forest Bioenergy in the Baltic Sea Region (Baltic ForBio)	23
Digitalous	25
IoT:sta liiketoimintaa	25
Kohti uutta digitaalista tutkimus- ja innovaatioalustaa hyvinvoinnin ja liiketoiminnan kiihdyttämiseksi Keski-Suomessa - esiselvitys.....	26
Selvitys hoivateknologia-alan innovaatioista/tuotteista, ikäihmisten hyvinvointiosaamisen lisääminen Keski-Suomessa	28
Hyvinvointitalous	30
Yhdessä liikkeellä -Romanien hyvinvointia ja liikunnallista elämäntapaa edistävä toiminta ja sen kehittämistarpeet Keski- Suomessa.....	30
Liiketoiminta- ja innovaatiojärjestelmien rakentaminen diabeteksen ennaltaehkäisyssä ja toimintamallien kehittämisessä	31
Liikunnan ja hyvinvoinnin edistämisen tietoa-alustan ja toimintaprosessin kehittäminen Keski-Suomessa	33
TEP-TET Terveyspiste- ja terveystasekonseptin valmisteluhanke.....	34
KultaSote II – Kulttuurihyvinvointipalvelut osaksi sotea	36
Osaamistalous	37
TFP - Teollisesti funktionaaliset pinnat	37
InnoVapriikki	38

Osaava Jämsä: työnantajaverkostosta tehoa ja osaamista rekrytointeihin.....	39
Yrityskummit onnistumisen tukena Keski-Suomessa	41
Huippu-urheilun lajivalmennuskeskusten kehittämisohjelman rakentaminen	42
Matkailu.....	44
Palvelukulttuuri kunniaan	44
Luonnonvoimaa Keski-Suomesta kansainvälisille matkailumarkkinoille	45
Reitti- ja tilausliikennehanke pohjoiselle Päijänteelle Satu-aluksella kesällä 2020	46
Aluerakenne ja saavutettavuus.....	48
Huolinta- ja logistiikkapalvelukeskittymästä nostetta Hirvaskankaalle	48
Kriisi- ja tilannetietouden parantaminen Keski-Suomessa.....	49
Viisasta liikkumista pyörällä – maakunnallisen pyöräilyohjelman jalkauttaminen	51
Muu aluekehittäminen	53
KASKE -kasvua kerryttäen	53
Call out Suomi® -Call out Keski-Suomi yhteisö	54
Yhteistyösopimus Kasvu Open 2020	57
Sote-koordinaattori (jatkovaihe)	59
Smart Specialisation Creative Districts, CREADIS	60

Johdanto

Keski-Suomen liitto myönsi aluekehittämisrahoitusta vuonna 2020 yhteensä 4,8 miljoonaa euroa.

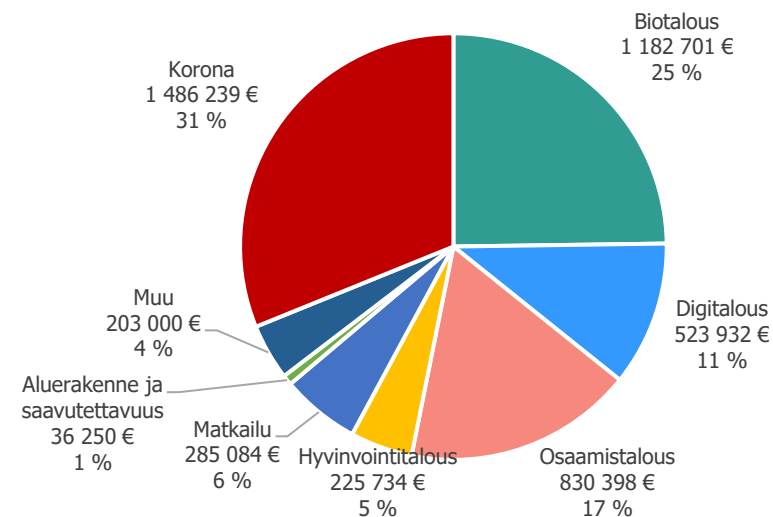
Käytettävissä oli kolme rahoituslähdettä:

- Euroopan aluekehitysrahasto EAKR
- kansallinen kehittämisrahoitus ja
- Keski-Suomen kehittämisrahasto

Maakuntahallitus arvioi kokouksessaan 20.3.2020, että vakavan koronapandemian vaikutukset Keski-Suomen talouteen ovat merkittävät. Kaikilla toimenpiteillä olisi pyrittävä minimoimaan haittoja yritystoimintaan ja siten turvattava työpaikkoja. Maakuntahallitus varasi koronatoimenpiteisiin 500 000 euroa. Summa koostui kansallisesta rahoituksesta ja Keski-Suomen kehittämisrahaston osuudesta. Koska tuen tarve oli suuri, maakuntavaltuusto hyväksyi kesäkuussa 193 000 euron lisärahoituksen koronatoimenpiteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi lokakuussa kansallista elvytysrahoitusta 2,7 milj. euroa. Kokonaissummasta 1,7 milj. euroa oli kohdennettu Jämsän rakennemuutostilanteen ja 1,0 milj. euroa koronakriisin toimenpiteisiin. Rahoituksesta myönnettiin marras-joulukuussa 1,2 milj. euroa. Loput valtuudet siirtyivät päätettäväksi vuonna 2021.

Maakuntavaltuusto on asettanut tavoitteeksi kohdentaa vähintään 90 % rahoituksesta maakuntaohjelman strategisiin kärkiin. Vuoden 2020 rahoituksesta 65 % kohdentui strategisille kärjille, 31 % koronahankkeille ja 4 % muihin toimenpiteisiin. Suurin tuki 920 750 euroa myönnettiin Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n biotalouden hankkeelle. VTT pilotoi yhdessä yritysten kanssa kuitupohjaisia, muovia korvaavia ratkaisuja pakkaus-, hygieniä-, rakennus-, tekstiili-, kotitalous- ja maataloustuotteisiin.

Kuva 1. Hankkeiden jakautuminen strategisille kärjille euroina ja prosentteina

Tässä rahoitusraportissa on kuvattu vuonna 2020 käynnistyneet ja valmistuneet hankkeet. Valmistuneista hankkeista on perustietojen ja kuvauksen lisäksi lyhyt arvio hankkeen vaikuttavuudesta ja tuloksista.

Valmistuneet hankkeet ovat myötävaikuttaneet Keski-Suomen aluekehitystavoitteiden saavuttamiseen ja eri tunnuslukuun todennettuun myönteiseen kehitykseen. Koronapandemia kuitenkin käänsi aluetalouden laskusuuntaan - kriisin vaikutukset näkyvät lähivuosien ajan kaikissa aluekehittämisen toimenpiteissä.

Rahoitetut hankkeet

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Euroopan aluekehitysrahasto

Toteuttaja	Hanke	Sisältö	Myönnetty tuki, euroa
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	Healthcare Cyber Range	Terveydenhuollon tietojärjestelmien kyberturvallisuus	301 864
Jyväskylän kaupunki	Lakeland Jyväskylä region	Matkailun kansainvälinen markkinointi	170 334
Jyväskylän yliopisto	Ekologiset, älykkäät ja turvalliset teollisen internetin palvelut	Tekoäly teollisuudessa	205 595
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	Piloting Alternatives for Plastics 2020 - 2023	Muovia korvaavat kuitupohjaiset tuotteet	920 750
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	EntoTek - Hyönteistuotannon teknologian kehittäminen ja automatisointi	Hyönteistuotanto	370 358
Pihtiputaan kunta	HUBITTAAKO? - Keski-Suomen yhteisöllisten työtilojen yhteistyöverkoston kehittäminen ja alueellisiin koulutustarpeisiin vastaaminen avoimella korkeakouluopetuksella	Yhteisölliset työtilat ja korkeakouluopinnot maaseudulla	205 324
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	SOMA - rakennusmateriaalin 3D-tulostaminen	Tuotteita betonista ja geopolymeeristä 3D-tulostamalla	224 796
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	LäSä - Lämpösähköiset ratkaisut energiatehokkuuden lisääjinä	Uusiin materiaaleihin perustuvat, lämpösähköistä ilmiötä hyödyntävät sovellukset	112 000
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy	Lisäävä-uusien tuotantomenetelmien (3D tulostus ja ALD) soveltuvuuden kartoitus ja kokeilut keskisuomalaisten pk-yritysten kasvun tukijana	Uudet teknologiat: lisäävä valmistus ja ohutkalvopinnoitusteknologia	153 894
EAKR-rahoitus yhteensä			2 664 914

Kansallinen kehittämisrahoitus

MURTSI – Metsäteollisuuden murros sijoittumispalveluiden suuntaajana

Toteuttaja	Jyväskylän kaupunki	
Aikataulu	1.1.-31.12.2021	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	116 208 €
	Jyväskylän kaupunki	12 912 €
	Yhteensä	129 120 €

Tavoitteet

Kartoittaa Suomesta sellaisia, pääosin teollista toimintaa harjoittavia yrityksiä, jotka voisivat perustaa toimipisteen Jyväskylän seudulle. Painopiste on yrityksissä, jotka pystyvät koronaepidemian vaikutuksista huolimatta investoimaan tulevaisuuteen ja näkevät Jyväskylän seudun liiketoimintamahdollisuudet houkuttelevina pitkällä tähtäimellä. Teollisuuden toimijoiden lisäksi kohteena ovat myös kaupan ja logistiikan alan yritykset, jotka kokevat Jyväskylän sijainnin kilpailuetuna omassa toiminnassaan.

Kontaktoida 300 yritystä. Potentiaalisten yritysten kanssa neuvotellaan tarkemmin. Hankkeen vaikutukset näkyvät 1-4 vuoden aikana lisääntyneinä työpaikkoina Jyväskylän seudulla.

Investoinnit ja sijoittuminen Äänekoskelle

Toteuttaja	Äänekosken kaupunki	
Aikataulu	1.1.2021-31.12.2022	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	177 750 €
	Äänekosken kaupunki	9 250 €
	Yhteensä	237 000 €

Tavoitteet

Kolmen uuden yrityksen sijoittuminen vuodessa Äänekoskelle. Hankkeen vaikutukset näkyvät uusien työpaikkojen syntymisenä, yritystonttien myynnin kasvuna ja Äänekosken näkyvyyden parantumisena. Välilliset vaikutukset ovat rakentamisen aikaiset tulot, kaupungin verokertymän kasvu ja vetovoiman parantuminen.

Jämsän tehdas – yhteisöllinen työn, oppimisen ja verkottumisen keskus – HUB – kehittämishanke ja investointihanke

---

Toteuttaja	Jämsän kaupunki	
Aikataulu	1.1.2021-31.12.2022	
Rahoitus, kehittäminen	Keski-Suomen liiton tuki	235 620 €
	Jämsän kaupunki	26 180 €
	Yhteensä	261 800 €
Rahoitus, investointi	Keski-Suomen liiton tuki	26 250 €
	Jämsän kaupunki	11 250 €
	Yhteensä	37 500 €

Tavoitteet

Etätyökulttuurin ja monipaikkaistumisen vakiinnuttaminen
 Palvelu- ja osaamiskeskuksen perustaminen Jämsän ydinkeskustaan
 Positiivisen Jämsä-mielikuvan rakentaminen

Jämsän kaupungin yritysneuvontavalmiuksien parantaminen äkillisessä rakennemuutostilanteessa

---

Toteuttaja	Jämsän kaupunki	
Aikataulu	1.9.2020 – 31.12.2021	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	250 000 €
	Muu rahoitus	27 778 €
	Yhteensä	277 778 €

Tavoitteet

Uusien työpaikkojen synnyttäminen paperiteollisuuden rakennemuutoksen myötä katoavien tilalle ja työpaikkojen säilyttäminen sekä teollisuuden alihankintaketjuissa että palvelualalla. Hankkeen tavoitteena on olla mukana mahdollistamassa uuden yritysalueen syntyminen Kaipolaan.

Korona-exit: uutta ja uudistuvaa yrittäjyyttä

Toteuttaja	Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia	
Aikataulu	1.12.2020 - 30.10.2021	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	77 799 €
	Muu rahoitus	25 933 €
	Yhteensä	103 732 €

Tavoitteet

Vahvistaa kuntien elinvoimaa edistämällä toimintaympäristön vaatimukset huomioivaa innovatiivista ja digitalisaatiota hyödyntävää ja edistävää yrittäjyyttä.

Koronasta kasvuun

Toteuttaja	Kehittämissyhtiö Keulink Oy	
Aikataulu	1.1.-31.12.2021	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	81 058,50 €
	Muu rahoitus	27 019,50 €
	Yhteensä	108 078,00 €

Tavoitteet

Auttaa yrityksiä selviämään koronakriisin tuomista ongelmista ja jatkamaan toimintaansa. Ylimmän tason tavoitteena on auttaa yrityksiä niin, että koronasta voidaan löytää uuden ja kehittyneemmän kasvun eväät eli koronasta voidaan löytää jopa yrityksen kasvun siemen.

Yritysneuvonnan, Osaava Jämsä -hankkeen jatkotoimenpiteiden sekä yritysprosessien kehittäminen

Toteuttaja	Jämsän kaupunki	
Aikataulu	1.6.2020 – 31.5.2021	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	58 740 €
	Jämsän kaupunki	19 580 €
	Yhteensä	78 320 €

Tavoitteet

Yritysneuvonnan kautta hoidettuja yrityksiä arviolta 200 ja näistä tavoitteena tuottaa 30 - 50 yritykselle esittelyä rekrytointitoimenpiteitä varten. Etätyövalmiuksien parantamisesta kiinnostuneita yritysten tavoittaminen, noin 20 - 30 yritystä.

Elinvoimainen kasvu Keuruun seutukunnalle (EKSS)

Toteuttaja	Kehittämissyhtiö Keulink Oy	
Aikataulu	14.4 – 31.12.2020	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	53 016 €
	Muu rahoitus	17 672 €
	Yhteensä	70 688 €

Tavoitteet

Toimenpiteisiin osallistuvat yritykset 30, mukana olevien yritysten työpaikat 150, käynnistyvät kehitysprosessit 7, käynnistyvät kokeilut 2.

Keskisuomalaisten pk-yritysten korona vaikutusten hallinnan sparraus ja tukeminen

Toteuttaja	Jyväskylän kaupunki, Business Jyväskylä	
Aikataulu	1.4.2020-30.6.2021	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	92 572 €
	Muu rahoitus	30 857 €
	Yhteensä	123 429 €

Tavoitteet

Helpottaa yritysten tilannetta ja välttää pysyviä talousvaikeuksia sekä vähentää konkurssseja tai yritystoiminnan lopettamista sekä auttaa yrityksiä eri selviytymistapojen ja rahoituskanavien (ml. lainoitus) äärelle. Projektissa aktivoidaan myös ryhmähankkeita ja sellaisia toimenpiteitä, joissa tarvitaan julkinen hakija. Tavoitteena on myös parantaa yritysten resilienssiä mahdollisten tulevien haastavien tilanteiden varalle sekä tuoda malleja yrittäjien ja yritysten henkilökunnan jaksamiseen.

Koronakriisi, nopeat toimenpiteet ja uudelleensuuntaus

Toteuttaja	Kehittämissyhtiö Witas Oy	
Aikataulu	14.4. – 30.09.2020	
Rahoitus	Keski-Suomen liiton tuki	65 669 €
	Muu rahoitus	21 890 €
	Yhteensä	87 559 €

Tavoitteet

Suoralla nopealla neuvonnalla voidaan estää mahdollisia lopettamisia vahvistaen kehittämissyhtiön toimintaa vastaamaan tähän tilanteeseen. Alueella on yli 1000 yritystä, joista 550 - 600 on yksinyrittäjiä. Yritysneuvonnan rooli sopeuttamisessa, terveyttämisessä ja hakemusten valmistelussa korostuu. Lisäksi seudun kunnilla on toteutettavana yksinyrittäjän tuen haku, jonka hakemusten valmistelun ja läpikäynnin hoitaa kehittämissyhtiö valmiiksi kuntien päätöksentekoon.

Keski-Suomen kehittämisrahasto

Toteuttaja	Hanke	Myönnetty tuki, euroa
Jyväskylän kaupunki, Visit Jyväskylä	Lakeland - Jyväskylä region 2019-2021	84 000
Kasvu Open Oy	Kasvu Open 2020 yhteistyösopimus	52 000
Kasvu Open Oy	Yhteistyösopimus Kasvu Open 2021	47 000
Jyväskylän kaupunki, taidemuseo	Matkalla maan keskipisteeseen 2020	30 000
Likes sr	K-S hyvinvointiosaamisen yhteinen viestintä-, brändi- ja verkostotyö	30 000
Jyväskylän kaupunki	Jyväskylän taiteen ja kulttuurin integroitu toimintamalli	30 000
Jyväskylän kaupunki	Keski-Suomen rahastoselvitys	30 000
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Etäkuntoutusta Keski-Suomeen	29 993
Jyväskylän yliopisto	Historiatietoisuus keski-suomalaisyriyten menestystekijänä	29 829
Jyväskylän yliopisto	Tietoniekka - tiedeviestinnän ja kansalaistieteen kohtaamispaikka	29 600
Hankasalmen kunta	Hankasalmen kunnan matkailuyritystoiminnan laadun ja tarjonnan turvaaminen	28 200
ProAgria Keski-Suomi ry	Keski-Suomen maaseudun koronasta toipuminen	25 000
Jyväskylän kaupunki, Business Jyväskylä	Yhteinen verkkokaupan kokeilualusta ja valmennusta verkkokaupan perustamiseen Keski-Suomen pk-yrityksille	24 750
Jyväskylän kaupunki	Kehittämistyöllä seuratoiminta jaloilleen	24 375
Keski-Suomen Liikunta ry	Liikunnasta hyvinvointia Keski-Suomeen	22 500
Jyväskylän yliopisto	Kriisi- ja tilannetietouden parantaminen Keski-Suomessa	22 350
Saarijärven kaupunki	Elo - Saarijärven elinkeinoelämän elvyttäminen	22 275
Kyyjärven kunta	Yritykset, yhteisöt, asukkaat ja kunta yhdessä ulos ja ylös koronasta	22 050
Jyväskylän yliopisto	Perusteellisuuden parhaat IoT-ratkaisut	21 750
Ketään ei jätetä rannalle, Jyväskylä ry	Reitti- ja tilausliikennehanke pohjoiselle Päijänteelle Satu-aluksella kesällä 2020	21 500
Hankasalmen kunta	Matkailun digitalisoitumisen kehitysprojekti	21 375
Keski-Suomen Liikunta ry	Liikunnasta hyvinvointia Keski-Suomeen 2021	21 000

Toteuttaja	Hanke	Myönnetty tuki, euroa
Kehittämisyhtiö Karstulanseutu Oy	Kriisiyrityspalveluhanke	20 745
Alkio-opiston kannatusyhdistys ry	Tähtiniemi Master Plan	20 000
Kehittämisyhtiö Karstulanseutu Oy	Puurakentamisen ja robotiikan osaamiskeskus	19 860
Laukaan kunta	Yrittäjät ja kunta yhdessä koronaa vastaan	17 250
Jyväskylän kaupunki, Valon kaupunki	Keski-Suomen maakunnan nuorten kulttuuritoiminnan kehittäminen ja nuorten osallistaminen valotaiteen keinoin vuosille 2021-2022	14 500
Keulink Oy	Multian vetovoimatekijät ja kiertotalous (MUKI-hanke)	14 152
Jyväskylän kaupunki, Keski-Suomen pelastuslaitos	Keski-Suomen kuntien turvallisuussuunnitelman päivittäminen 2020	12 000
Uuraisten kunta	Uuraisten yritysneuvonnan vahvistaminen poikkeusoloissa	11 997
Kannonkosken kunta	Sähköiset palvelut yritysten tukena kriisitilanteissa ja koronakriisistä toipumisessa	11 190
Ski Jyväskylä ry	Jyväskylä Ski Marathonin kansainvälistyminen ja matkailun edistäminen Keski-Suomessa	10 000
Keski-Suomen vesi jaympäristö ry	Keski-Suomen vesienhoidon kehittämisohjelma	10 000
Keski-Suomen Liikunta ry	Yhteistyösopimus 2020	9 500
Keski-Suomen Eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta	Yhteistyösopimus 2020	6 500
Pelastetaan reittivedet ry	Järvipäivät 2020	5 500
Osuuskunta Mielleyhtymä	Jatkosodan sissilentäjät ja kaukopartiot	5 000
Keski-Suomen Yrittäjät ry	Valtakunnalliset yrittäjäpäivät 2020 (siirtynyt v. 2021)	5 000
Konneveden kunta	Keski-Suomen maakuntaviesti 2020 Konnevedellä	5 000
Wari ry	Yhteistyösopimus Keski-Suomen monikulttuuristen yhdistysten kanssa	3 000
Monikulttuurikeskus Gloria ry	Yhteistyösopimus 2020	3 000
YHTEENSÄ		873 741

Biotalous

Technology Platform for Fibre Products ja investointi

Vastuullinen päätoteuttaja	VTT Oy
Kustannusarvio	
- kehittämishanke	2 322 972 €
- investointi	490 000 €
Maksettu tuki	
- kehittämishanke	690 179 €
- investointi	131 711 €
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	1.6.2017 - 31.5.2020
Strategian teema	Bio- ja Osaamistalous
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Hankkeessa kehitettiin vähähiilisiä ja energiatehokkaita kuitutuotteiden valmistusteknologioita. Kehitetyt teknologiat mahdollistavat uudenlaisten tuotteiden valmistuksen luonnonkuituista tai joiden avulla paperikone voidaan muuttaa valmistamaan erimerkiksi kuitukankaita, erikoispapereita tai muita korkean jalostusasteen tuotteita. Hankkeessa kartoitettiin myös luonnonmateriaaleille soveltuvia käsittelyteknologioita, joiden avulla materiaalien veden- ja kosteudenkestoa sekä paloturvallisuutta voidaan parantaa. Kehittäminen edellytti tutkimuslaitteiston päivittämistä. Investointiosuudella laajennettiin merkittävästi VTT:n Jyväskylän pilot-laitteistojen mahdollisuuksia valmistaa ja analysoida uusia kuitupohjaisia tuotteita sekä käsitellä prosesseissa pitkiä kuituja.

Käytännössä demonstroitiin VTT:n Jyskän yksikön tutkimustiloissa fossiilisia tuotteita (kuten muoviva) korvaavia tai kokonaan uusia tuotteita. Samoin kehitettiin luonnonkuitupohjaisia huokoisia ja kevyitä kuitumateriaaleja. Näitä voidaan hyödyntää esim. eristys-, suodatus-, pakkaus- tai rakennussovelluksissa.

Hankkeeseen osallistui yhteensä 32 alan yritystä, mukana niin suomalaisia kuin kansainvälisiäkin yrityksiä, mikroyrityksistä suuryrityksiin. Myös mukana olevat keski-suomalaiset yritykset edustivat eri kokoluokan yrityksiä.

Kehitetyt kokeelliset valmiudet sekä korkeatasoiset tutkimusresurssit ovat herättäneet suurta kiinnostusta maailmalla.

Tavoitteet

Tavoitteena oli kehittää uusia kuitupohjaisia materiaaleja joko korvaamaan mineraaliöljypohjaisia tuotteita tai luomaan kokonaan uusia luonnonkuitupohjaisia ratkaisuja erilaisiin sovellutuksiin. Tärkein hankkeessa käytetty raaka-aine oli puukuitu, jota käytettiin joko sellaisenaan tai erilaisina seoksina muiden luonnonkuitujen tai tietyissä tapauksissa synteettisten kuitujen kanssa. Uusien materiaalien kehityksessä mahdollistava teknologia oli vaahtorainaus, joka mahdollistaa sekä pitkien kuitujen käytön, sekä erittäin alhaisen tiheyden omaavien materiaalien valmistamisen sekä edelleen eri tiheyttä omaavien raaka-aineiden seosraaka-aineet.

Investointihankkeella parannettiin uusien kuitutuotteiden ja -prosessien kehittämis-, pilotointi- ja demonstroitivalmiuksia VTT:n Jyväskylän yksikössä. Investoinnit liittyivät kolmeen osa-alueeseen: paksuihin kuituvaahtoihin, kuitukankaisiin ja mittausvalmiuksiin.

Arviointi

Tulokset ovat merkittäviä. Hankkeella oli selkeästi uutuusarvoa ja se vahvisti entisestään Keski-Suomen vahvaa osaamiskeskittymää kuitutuotteiden tutkimuskehityksessä. Hanke sai paljon kansainvälistä julkisuutta. VTT:n kuituosaamisen pilotit ovat maailmanlaajuisestikin ainutlaatuisia ja tuovat Keski-Suomeen maailman johtavia yrityksiä tekemään kehitystyötä ja luomaan kontakteja keskisuomalaisiin yrityksiin.

Demonstroidut materiaaliratkaisut osoittavat, että luonnonmukaisista materiaaleista valmistetuilla tuotteilla voidaan korvata mineraaliöljypohjaisia materiaaleja monissa eri sovelluksissa. Merkittävimpiä näistä ovat erilaiset pehmusteratkaisut mm. pakkaamisessa ja rakentamisessa sekä erilaiset luonnonkuitupohjaiset kuitukankaat mm. erilaisissa sovelluksissa.

Biotar -Biotalouskampuksen osaamisalusta ja investointi

Vastuullinen päätoteuttaja	Äänekosken Ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
Osatoteuttaja	Jyväskylän ammattikorkeakoulu Oy
Kustannusarvio	1 007 971 €
Maksettu tuki	570 846 €
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	1.4.2016 - 30.9.2019
Strategian teema	Bio- ja Osaamistalous
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Hakemusvaiheessa tiedossa olivat metsäteollisuuden suuret investoinnit Äänekosken Biotuotetehtaaseen. Puun käytön lisäys aiheutti kehittämistarpeita alan osaamiselle, yritystoiminnalle ja tuotekehitystoiminnalle. BIOTAR-hankkeella pyrittiin osaltaan vastaamaan näihin tarpeisiin.

Hankkeessa luotiin Tarvaalan biotalouskampukselle uusi tutkimusta, osaamista ja tuotekehitystä palveleva monialainen kehitysympäristö. Kampuksella toimivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun Biotalousinstituutti ja Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopiston Luonnonvara- ja ympäristöala.

Innovaatiokeskittymä suunniteltiin ja rakennettiin oppilaitosten ja yritysten yhteistyönä. Se sisältää automaatioluokan pneumatiikan, automaation ja hydrauliiikan t&k toiminnan simulaatioon ja käytännön testaukseen ja osaamisen kehittämiseen. Lisäksi hankkeessa tehtiin simulaatio-oppimisympäristö puunkorjuun, puutavarakuljetusten ja kunnossapidon osaamisalueille. Raskaskoneasennuksen kehitettiin uusia toimintamalleja AR/VR ja 360 teknologioilla. Teknisten toimintaympäristöjen ohella tärkeä osa hanketta oli yhteistyön tekemisen tapojen kehittäminen niin yritysten kuin oppilaitosten välillä.

Tavoitteet

Tavoitteena oli rakentaa osaamisalusta biotalouden tuotekehitys- ja innovaatiomahdollisuuksien lisäämiseksi. Yritysten tarpeiden pohjalta haluttiin uusia metsä-, maatalous- sekä logistiikka-alojen oppimisympäristöjä ja etsiä uusia toimintamalleja. Tärkeää tavoite hankkeessa oli yhteistyön tiivistäminen logistiikan ja tekniikan alojen välillä ja kytkeä Poken ja JAMK:n osaamiset uudessa ympäristössä toimivaksi yhteistyöksi.

Arviointi

Biotalouskampuksella Tarvaalassa on nyt yrittäjien, ammattilaisten ja opiskelijoiden käytössä yritysyhteistyöhön, tutkimukseen ja kehitystyöhön sekä koulutukseen soveltuvat nykyaikaiset tilat, laitteet ja osaaminen.

Demonstraatio bio-CO2 tuotteiden valmistamisesta uudessa tutkimusympäristössä (Bioeconomy+) ja investointi

---

Vastuullinen päätoteuttaja	VTT Oy
Osatoteuttaja	Jyväskylän ammattikorkeakoulu Oy
Kustannusarvio	
- kehittämishanke	155 900 €
- investointihanke	150 000 €
Maksettu tuki	
- kehittämishanke	109 130 €
- investointi	75 000 €

Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	1.9.2017 - 31.7.2019
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää suuria toimintamuutoksia energiajärjestelmään ja teollisuuden energiakäyttöön. Yksi ratkaisu fossiilisen öljyn jälkeisessä maailmassa on käyttää hiilidioksidia hiilen lähteenä muuntaen se erilaisiksi polttoaineiksi, kemikaaleiksi ja materiaaleiksi sähköenergian avulla ja korvata näin raakaöljyä yhteiskunnassa (power-to-X teknologia).

Hiilidioksidin talteenotto ja hyötykäyttö herättää yhä enemmän kiinnostusta maailmalla, mutta liiketoimintaa vielä toistaiseksi rajallisesti. Hankkeessa ostettiin merikontti-kokoluokan mobiili vedyntuotantolaitteisto, joka voitiin yhdistää VTT:llä jo olemassa oleviin synteesi- ja hiilidioksidin erotusprosesseihin. Pilot-yksiköllä voitiin kokeilla, miten käytännössä tuotetaan esim. bensiiniä, dieseliä, kerosiinia tai kemikaaleja käyttäen hyväksi bioperäisistä prosesseista erotettua hiilidioksidia sekä uusiutuvalla sähköllä tuotettua vetyä. Hankkeen myötä syntyy VTT:llä pilot-mittakaavan tutkimusympäristö uus-hiilituotteiden valmistukseen liittyvään kehittämiseen niin, että yritykset voivat hankkeen jälkeen käyttää syntynyttä tietopohjaa uuden liiketoiminnan kehittämiseen. Mobiiliominaisuuden vuoksi laitteisto voidaan siirrellä pilotointiympäristöön joustavasti.

Hankkeessa tehtiin laskelmia erilaisten öljytuotteiden ja tehostetun biokaasun tuotannon kannattavuudesta eri markkina- ja toimintaympäristöissä.

Hanke sai paljon näkyvyyttä. Liiketoiminnan kannattavuus hankkeessa tutkituissa uusissa ratkaisuissa on vielä tänä päivänä haastavaa, mutta tulevaisuudessa tilanteen oletetaan kehittyvän myönteiseen suuntaan.

Tavoitteet

Tavoitteena oli osoittaa uuden, energiajärjestelmän uudistumisen kannalta erittäin relevantin, power-to-X teknologian toimivuus käytännön teollisessa toimintaympäristössä ja arvioida sen liiketoimintamahdollisuuksia. Tärkeänä tavoitteena oli myös viestiä ja jalkauttaa saatua tutkimustietoa konkreettisesti yrityksiin (workshopit, tapaamiset, demo-tapahtumat).

Arviointi

Hankkeella oli selkeä uutuusarvo. Hankkeella tuotiin esille bioperäisen hiilidioksidin ja power-to-X teknologian liiketoimintamahdollisuudet Suomelle tärkeillä bioteollisuuden aloilla. Vastaavaa pilot-laitosta ei Suomessa ole. Laitteistolla erotetaan prosessiteollisuuden bio-CO₂ ja siitä valmistetaan erilaisia bioöljytuotteita uusiutuvan sähkön avulla. Hankkeessa arvioitiin integraatioetuja, joita syntyy liitettäessä kyseinen prosessi osaksi olemassa olevaa prosessiteollisuutta teollisen symbioosin tavoin.

Toteutus lähti hyvin liikkeelle. Vedyn talteenottojärjestelmä rakennettiin ja selviteltiin liiketoiminta konsepteja ja mahdollisuuksia. Harmittavasti pilotointi Jokioisissa keskeytyi yhdistettyjen konttilaitteistojen laiterikkoutumisen vuoksi kesken pilotoinnin. Pilotointia jatkettiin niiltä osin kuin laitteistoa pystyttiin hyödyntämään.

Hanke avasi näyteikkunan uuteen teknologiaan ja toi esille mahdollisuuksia kehittää siitä liiketoimintaa. Hankkeen avaustapahtuma sai näkyvyyttä VTT:n nettisivuilla ja ollut esillä kansainvälisissä konferensseissa. VTT on saanut hankkeen jälkeen mittavan tutkimusrahoituksen aihepiiriin liittyen.

Hankkeen ajoitus oli oikea. Osaamisen ja työvoiman tarve on lisääntynyt metsäalalla, logistiikassa sekä kunnossapidossa. Uusia tarpeita nousee esiin alan tuotekehitystoiminnan ja osaamisen kasvattamiseksi. Osaamisalustan innovointi- ja kehittämissympäristö tarjoaa T&K-toimijoille ja yrityksille pilotointi-, kokeilu- ja demonstraatioympäristön. Uusi toimintaympäristö luo puitteet erilaisten biotalouslogistiikan koneiden- ja laitteiden sekä digitaalisten menetelmien protoiluille ja kokeiluille.

Vinsects - Hyönteistalous osana Saarijärvi-Viitasaari seutukunnan kiertotaloutta

---

Vastuullinen päätoteuttaja	VTT Oy
Osatoteuttaja	Jyväskylän ammattikorkeakoulu Oy
Kustannusarvio	171 932 €
Maksettu tuki	113 506 €
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	5.2.2018 - 30.11.2019
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Hyönteistaloudesta haettiin uusia liiketoimintamahdollisuuksia seutukunnalle. Tutkimuksen kohteena olivat mustat sotilaskärpäset, niiden kasvatus Suomen kylmissä oloissa ja se, miten kasvatuksessa voidaan hyödyntää alueella syntyviä maatalouden ja ruuantuotannon sivuvirtoja. Hankkeessa rakennettiin merikontista tutkimus- ja kasvatusympäristö kärpäksille ammattikorkeakoulun Biotalousinstituutin pihalle Saarijärven Biotalouskampukselle.

Tavoitteet

Tavoitteena oli tehdä tutkimuksen mahdollistava mustien sotilaskärpästen kasvatusympäristö Biotalouskampukselle. Se käsitti testikasvatusympäristön suunnittelun, rakentamisen ja testikasvatuksen. Tarkoituksena oli käytännön tasolla ymmärtää kasvatuksen olosuhteet ja juurruttaa osaamisen kehittyminen alueelle. Samalla testattiin kasvatuksen soveltuvuutta Suomen kylmiin olosuhteisiin.

Keskeinen osa hanketta oli selvittää kasvatuksen liittyvät liiketaloudelliset edellytykset. ja hyönteiskasvatukseen soveltuvat ns. puhtaat ja likaiset sivuvirrat seutukunnalta.

Arviointi

Hanke sai paljon näkyvyyttä. Mustat sotilaskärpäset kiinnostivat ja Biotalouskampuksella kävi runsaasti vierailijoita. Rakennettu kasvatusympäristö saatiin toimimaan hyvin. Kasvattaminen onnistui riippumatta ympäristön olosuhteista ja kasvatolosuhteita oli helppo hallita merikontissa. Ruokintakokeissa huomattiin, että biojäte tai ylijäämä catering ruoka soveltuu erittäin hyvin mustan sotilaskärpäsen rehuksi. Automaatioasteen noston kehittäminen nähtiin jatkossa tärkeäksi mm. kasvatuksen liiketaloudellisen kannattavuuden kannalta.

Kartoituksessa selvisi, että suuri osa soveltuvista maatalouden ja ruuantuotannon sivuvirroista alueella on kausiluonteisia, joka muodostaa haasteista kannattavalle liiketoiminnalle. Kannattavalle liiketoiminnalle seutukunnan materiaalivirrat ovat myös liian vähäiset, koska liiketoiminta vaatii merkittävän kokoluokan kasvatustiluksia ja investointeja. Hankkeessa kehiteltiin tästä syystä myös malli, jossa osa kasvatustiluksista voitaisiin hoitaa keskitetysti ja osa sijoittaa pienempiin yksiköihin. Hanke osoitti, että hyönteistalous ja kiertotalous voidaan kytkeä toisiinsa kannattavaksi liiketoiminnaksi. Kiertotaloudessa ja hyönteistaloudessa tulee jatkossa tunnistaakin liiketoimintamalleja, jotka ovat hybridejä hajautetusta ja keskitetystä tuotannosta.

Hyönteistalouden osaaminen ja tutkimus sai uutta virtaa. Hankkeen myötävaikutuksella starttasi välittömästi hankkeen päättymisestä puolenkymmentä uutta kehittämishanketta liikkeelle.

Kohti planetaarista hyvinvointia - keskisuomalaisten toimijoiden kestävyysstransitio

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Jyväskylän yliopisto
Kustannusarvio	59 900 €
Maksettu tuki	29 900 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.3.2019 – 30.4.2020
Lisätietoja	Outi Pakarinen

Kuvaus

Elinympäristöjen heikentymiseen ja luonnon monimuotoisuuden häviämiseen kytkeytyvät haitalliset vaikutukset ulottuvat myös yritystoimintaan Suomessa - ja niiden vaikutus kasvaa tulevaisuudessa. Epävarmuus lisääntyy ja ennakoitavuus vaikeutuu. Kestävä liiketoiminta on avain yritysten kilpailukyvyille. Tulevaisuuden liiketoiminnassa se tulee olemaan kriittinen kilpailukykyä määrittävä tekijä.

Hankkeessa kartoitettiin keskisuomalaisten yritysten kestävän liiketoiminnan edellytyksiä ja esteitä. Kartoitus perustui toimijoiden omiin näkemyksiin. Hankkeessa toteutettiin kyselytutkimus ja kaksi työpajaa. Lisäksi selvitettiin miten yrittäjät näkevät oman nykyisen liiketoimintansa suhteessa ympäristöä koskevien kestävän kehityksen tavoitteisiin ja millaisia mahdollisuuksia he näkevät siirtymiselle kestävämpiin toimintatapoihin omassa liiketoiminnassaan. Työpajoissa yrittäjillä ja muilla toimijoilla oli mahdollisuus luoda visioita halutuista tulevaisuuksista ja jakaa omia kokemuksiaan kestävän liiketoiminnan keinoista. Kestävyysvisioiden pohjalta kehitetään toimenpiteitä visioitujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Mukana olivat Jyväskylän yliopiston resurssiyhteisön lisäksi JAMK, Gradia, Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu ja Avoimen tiedon keskus sekä Jyväskylän kaupunki.

Hankkeen suorina vaikutuksina on keskisuomalaisten toimijoiden lisääntynyt ymmärrys, osaaminen ja kiinnostus ekologista kestävyttä sekä planetaarista hyvinvointia kohtaan.

Hanke sai positiivista palautetta maakunnan yrityksiltä, osallistuvilta tahoilta ja julkisia yrityspalveluita tarjoavilta tahoilta vahvaan osallistavaan tekemisen tapaan liittyen ja kestäviin ja laadukkaisiin lopputuloksiin pyrkimisestä. Hankkeella tavoitettiin suoraan n. 600 hlöä (työpajat, soitot, kysely, sähköpostit, palaverit), joista 27 oli yrityksen edustajaa, jotka osallistuivat työpajoihin. Toimenpiteillä on lisätty merkittävästi toimialarajoja ylittävää yhteistyötä sekä verkostoitumista, mutta myös hyvin konkreettista kehittämistä. Erään yrityksen edustaja aktivoitui työpajan jälkeen laatimaan ympäristöstrategian sekä ympäristötiimin kokoamiseen yrityksessään. Toimenpiteissä nousi selkeästi esiin tahtotila nostaa Jyväskylä ja koko Keski-Suomi kestävän kehityksen keskuksiksi ja edelläkävijäksi. Tarpeeseen voisi vastata avoimilla ja helposti saavutettavilla ekologisesti kestävän liiketoiminnan koulutuspaketeilla.

Materiaaleja (mm. kestävyden kortit ja visiopohja) on aktiivisesti toimitettu eri toimijoille ja koottu hankkeen verkkosivulle hyödyntämistä varten myös hankkeen jälkeen. Hankkeessa tehtiin aktiivista ja jatkuvaa viestintää sekä kontaktointia lukuisten eri toimijoiden suuntaan (yritykset, yrityspalvelut). Lisäksi tuotettiin kaksi lehtiartikkelia.

Arviointi

Tavoitteena oli edistää keskisuomalaisten yritysten ekologista kestävyttä. Aluksi selvitettiin, miten yrittäjät näkevät oman nykyisen liiketoimintansa suhteessa ympäristöä koskeviin kestävä kehityksen tavoitteisiin ja millaisia esteitä ja mahdollisuuksia he näkevät siirtymiselle kestävämpiin toimintatapoihin. Kyselyyn saatiin 62 vastausta.

Kyselyn aineistoa hyödynnettiin jatkotyöpajoissa (2 työpajaa, yhteensä 60 osallistujaa), joissa yrittäjät ja muut toimijat verkostoitumisen ohella loivat visioita halutuista tulevaisuuksista ja jakoivat omia kokemuksiaan kestävän liiketoiminnan keinoista. Työpajoissa kestävyysvisioiden pohjalta kehitettiin toimenpiteitä visioitujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hankkeessa tehtiin aktiivista viestintää. Hanketta esiteltiin monissa muissa tilaisuuksissa ja se tavoitti kokonaisuudessaan noin 600 henkilöä.

Hankkeen alkuperäinen päättämisaika oli 28.2.2020, mutta sille haettiin jatkoaikaa.

Hanke saavutti hyvin sille asetetut tavoitteet. Hankkeella oli laaja seurantaryhmä ja [nettisivuille](#) on koottu hyvin tuotetut materiaalit (mm. visiopohja ja kestävyyden kortit). Loppuraportti oli selkeä ja seurantaryhmän palaute positiivista. Yksi konkreettinen esimerkki onnistumisesta oli se, kun eräessä yrityksessä päätettiin hankkeen tilaisuuden jälkeen laatia ympäristöstrategia.

Tulevaisuuden liiketoiminnassa kestävyys tulee olemaan kriittinen kilpailukykyä määrittävä tekijä. Keski-suomalaisien toimijoiden ymmärrys, osaaminen ja kiinnostus ekologista kestävyttä sekä planetaarista hyvinvointia kohtaan on lisääntynyt. Jatkossa nähtiin tarpeelliseksi panostaa yritysten ja yrityspalveluja tarjoavien tahojen osaamisen kehittämiseen, verkostoimiseen ja viestintään. Hankkeen toimenpiteissä ja tilaisuuksissa nousi esiin tahtotila nostaa Jyväskylä ja koko Keski-Suomi kestävä kehityksen keskuksiksi ja edelläkävijäksi (yhden luukun palvelu).

Täsmäapua Keski-Suomen kuntien ilmastotyöhön

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen liitto
Kustannusarvio	79 200,00 €
Maksettu tuki	13 824,77 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.9.2019-31.10.2020
Lisätietoja	Suvi Bayr

Kuvaus

Tavoitteena oli kannustaa kuntia tekemään systemaattista ilmastotyötä ja saada ilmastotyö osaksi kuntien toimintaa. Tavoitteeseen pyrittiin kartoittamalla ilmastotyön lähtötilannetta kunnissa ja tarjoamalla apua esiinnousseisiin yhteisiin haasteisiin. Yksillä resursseilla tehtiin työtä kaikkien 23 Keski-Suomen kunnan ilmastotyön hyväksi.

Hankkeessa toteutettiin ilmastotyöpaja jokaisessa Keski-Suomen kunnassa ja julkaistiin Keski-Suomen kuntien ilmastotyön tilannekatsaus.

Hankkeessa järjestettiin webinaarisarja sekä työpajoja ja koulutuksia. Näiden aiheet valittiin kuntien yhteisistä haasteista kuntakierroksen perusteella. Kaikki tapahtumat dokumentointiin ja aineistot ovat kaikkien kuntien saatavissa hankkeen nettisivuilla. Isompana julkaisuna tehtiin Pieni opas kuntien ilmastoviestintään.

Hanke toteutui suunnitellusti tarjoten yksillä resursseilla tukea ilmastotyöhön kaikkiin Keski-Suomen kuntiin.

Hankkeen nettisivut: <http://keskisuomi.info/ilmasto2030/kuntien-ilmastotekoja/>

Hanke on viestinyt ilmastoaiheista kunnille ja laajemminkin aktiivisesti eri kanavissa sekä hankkeen nettisivuilla. Hanke on näkynyt useissa eri medioissa.

Arviointi

Hankkeen toimenpiteet ja tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Tilaisuuksissa ja webinaareissa oli runsaasti osallistujia eri puolilta Keski-Suomea ja laajemminkin ympäri Suomea. Hankkeen jatkoksi käynnistyi ympäristöministeriön rahoittama hanke ”Maalaisjärkielämää”.

Rural RDI Milieus in Transition Towards Smart Bioeconomy Clusters and Innovation Ecosystems (RDI2CluB)

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen liitto
Kustannusarvio	205 772,75 €
Maksettu tuki	13 191,54 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.10.2017-30.9.2020
Lisätietoja	Suvi Bayr

Kuvaus

Hankkeessa haettiin yhteistyöverkoston kautta uusia toimintamalleja biotalouden innovaatioiden edistämiseksi. Mukana oli 12 toimijaa, Keski-Suomesta Keski-Suomen liiton lisäksi Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMK ja Saarijärven yrityspalvelut SSYP Kehitys.

Hankkeessa tähdättiin Keski-Suomen biotalouden koko potentiaalin käyttöönottamiseen ja erityisesti harvaanasuttujen alueiden biotalousrytityden aktivoimiseen. Toiminnan kautta haluttiin oppia ymmärtämään oman alueen biotalouden heikkouksia, vahvuuksia ja tulevaisuuden suuntia sekä luoda ja toteuttaa toimintasuunnitelmaa biotalouden edistämiseksi maaseutumaisella alueella. Yhtenä tavoitteena oli myös luoda digitaalinen verkostoitumisalusta Itämeren alueen biotaloustoimijoille.

Hankkeessa luotiin Biobord-biotalouden verkostoitumisalusta. Se mahdollistaa Itämeren alueen biotaloustoimijoiden (julkiset toimijat, yritykset, oppilaitokset, tutkimuslaitokset, rahoittajat ym.) yhteistyön välimatkoista riippumatta.

Hankkeessa selvitettiin alueiden biotalouden vahvuuksia, mahdollisuuksia, heikkouksia ja uhkia luomalla alueille biotalousprofiilit. Näiden pohjalta ja laajassa sidosryhmäyhteistyössä tehtiin alueellinen biotalouden toimintasuunnitelma. Lisäksi tehtiin yhteisten kehittämissaihioiden pohjalta hankealueiden yhteinen toimintasuunnitelma.

Keski-Suomen liitto keskittyi hankkeessa kahteen teemaan: puurakentaminen ja lähiruoka. Puurakentamisen teemassa mm. autettiin keskisuomalaisia toimijoita verkostoitumaan norjalaisten toimijoiden kanssa. Lähiruokateemassa tehtiin selvitys julkisten keittiöiden lähiruokankäytöstä. Lisäksi järjestettiin erilaisia lähiruokaan liittyviä tapahtumia sekä tuotettiin materiaalia lähiruokaviestinnän tueksi. Hankkeessa tehtiin yhteistyötä laajasti erilaisten keskisuomalaisten toimijoiden kanssa.

Hankkeen nettisivut: <https://keskisuomi.fi/elinvoima-ja-kehittaminen/paattyneet-hankkeet/rdi2club-biotalousyrittajyytta-harvaan-asutuille-alueille/>
Biotalousvideo kuvasi Keski-Suomen biotaloudesta eri näkökulmista.

Arviointi

Tavoitteena oli edistää biotalouden innovaatioita erityisesti harvaanasutulla alueella. Keski-Suomen sisäisen kehittämisen tueksi hankkeessa haettiin Itämeren alueen yhteistyötä innovaatioiden edistämiseksi.

Tuloksena syntyi biotalouteen aluetason laajempi ymmärrys biotalousprofiilien kautta. Näiden avulla rakennettiin biotalouden innovaatioiden kehittämiseksi aluekohtaiset toimenpiteet sekä yhteistyössä tehtävät konsortion kansainväliset toimenpiteet. RDI2CluB rakensi myös Biobord-alustan, jolla biotalouden kehittämistyötä voidaan tehdä alueellisesti sekä kansainvälisesti.

Itämeren alueen ohjelman myötä saatiin erityisesti Biotalouskampukselle parempi alueellinen yhteistyöverkosto. Biotalousinstituutin biotalouden kehittämishankkeita liitettiin osaksi biobord-yhteisöä ja näin ruokittiin hanketoimijoiden ja tulosten kansainvälistymistä. Hanke poiki mm. Viitasaaren seudun aloitteesta lähteneen benchmark-matkan puurakentamiseen Norjassa. RDI2CluB on myös vahvasti mukana Biopaavo -biotalouden yrityskiihdyttämässä. Jatkotyönä on syntynyt yrityksiin kohdistuva "Connected by biobord" hanke.

Kansainvälisen hankkeen myötä Keski-Suomi on saanut vahvempaa ymmärrystä omasta älykkään erikoistumisen valinnastaan, biotaloudesta. Puurakentamisen lisäksi RDI2CluB mahdollisti ruokateemaan vahvemman panostamisen. Hankkeen avulla Keski-Suomen liitto järjesti mm. ruokatoimijoiden tapaamisia ja selvitti julkisten keittiöiden mahdollisuuksia lähiruokan hyödyntämiseen.

Hanke on viestinyt erityisesti muille keskisuomalaisille biotalouden toimijoille ja näin saanut eri toimijat paremmin tietoisiksi toistensa tekemisistä. Tämä tulokulma on ollut erittäin tervetullut keskisuomalaiseen biotalouden kehittämiseen. Itämeren alueen, erityisesti Latvian ja Norjan biotalousklustereiden, benchmarkkaus toi myös vahvemman käsityksen biotalouden kehittämiseen Keski-Suomessa.

Accelerating Production of Forest Bioenergy in the Baltic Sea Region (Baltic ForBio)

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen liitto
Kustannusarvio	75 000,00 €
Maksettu tuki	4 388,19 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.10.2017-30.9.2020
Lisätietoja	Suvi Bayr

Kuvaus

Hanke tähtäsi uusiutuvan energian tuotannon lisäämiseen, erityisesti hakkuutahteiden ja pienpuun käytön edistämiseen energiantuotannossa. Mukana oli 13 partneria kuudesta eri maasta.

Hankkeessa edistimme metsien monipuolista käyttöä. Tavoitteena oli mallintaa metsäbiomassan kestävää hyödyntämistä ja näin turvata metsän eri käyttömuodot.

Keski-Suomen liitto teetätti Baltic For Bio -hankkeessa Jyväskylän yliopiston Bio- ja ympäristötieteen laitoksella ja JYU.Wisdom -resurssiviisausyhteisöllä selvityksen Keski-Suomen metsien taloudellista kokonaiskestävyyttä tukevasta käytöstä. Selvityksessä tutkittiin, miten keskisuomalaisten metsien lisääntyvä käyttö vaikuttaa niiden monimuotoisuuteen. Lisäksi pyrittiin selvittämään, miten erilaisilla metsänkäyttömenetelmillä voidaan samanaikaisesti huomioida metsien talouskäyttö, hiilinielujen säilyminen ja luonnon monimuotoisuus.

Lisäksi hankkeessa on tehty metsien monimuotoisuuteen, kestävään käyttöön liittyvää monipuolista sidosryhmätyötä.

Hankkeen nettisivut: <https://keskisuomi.fi/elinvoima-ja-kehittaminen/paattyneet-hankkeet/baltic-forbio-uusiutuvaa-energiaa-hakkuutahteista-ja-pienpuusta/> ja <https://www.slu.se/en/departments/forest-economics/forskning/research-projects/baltic-forbio/>

Hankkeessa teetetty selvitys löytyy hankkeen nettisivuilta.

Arvio

Tavoitteena Keski-Suomen liitossa oli saada selkeämpi ymmärrys siitä, mikä on metsien monimuotoisuuden ja metsien käytön välinen tasapainoinen suhde tulevaisuudessa. Hankkeeseen osallistuminen mahdollisti keskisuomalaisten metsien kokonaiskestävyydestä keskustelun, jonka Jyväskylän yliopisto toteutti kilpailutuksen jälkeen. Keski-Suomen liiton rooli koko hankekonsortiossa oli pieni.

Metsien kokonaiskestävyys -selvitys toi esiin tarpeen eri metsätoimijoiden vuoropuhelulle. Selvitys paljasti eri menetelmien välisiä ristiriitoja, mikä oli oletettavaa. Selvitys myös osaltaan sai ristiriitaisen vastaanoton, mutta tavoite, keskustelun lisääminen ja ymmärryksen kasvattaminen siinä, miten metsien taloudellisen ja ekologisen kestävyysyhteensovittaminen on tärkeää, on kiistaton. Selvitys palveli erityisesti Metsäkeskuksen metsäohjelman valmistelutyötä. Näin saatiin myös tiivistettyä

vuoropuhelua kokonaiskestävyydestä keskeisten sidosryhmien kanssa. Hankkeen jatkotoimenpiteenä Keski-Suomen liitto tilasi Jyväskylän yliopistolta lisäselvityksen metsien monimuotoisuuskohteista, joka osaltaan auttaa maakuntakaavan päivitystyössä (selvitys valmistuu tammikuussa 2021).

BaltForBio – hankkeen kansainvälinen yhteistyö jäi Keski-Suomen liiton osalta ohueksi. Hankekonsortio keskittyi vahvasti biomassatilakseen Itämeren alueen tasolle viemiseen sekä energiapuun massojen arviointiin. Tässä työssä Keski-Suomen liitolla oli hyvin vähän annettavaa ja saatavaa. Hankkeen kautta luotiin kuitenkin uusia verkostoja, ja kansallisesti yhteistyö Luonnonvarakeskukseen tiivistyi.

Viestintä oli vaisua konsortiotasolla. Keski-Suomen liitto viesti omasta selvityksestään ja sitä esiteltiin keskeisille sidosryhmille valmistumisen eri vaiheissa.

Keski-Suomen liitolla oli ko. hankkeessa pieni rooli, joka oli räätälöity selvityksen tekemiseen. Tavoite täyttyi näiltä osin. Oli kuitenkin harmillista, että hankekonsortion keskustelu jäi ohueksi ja Keski-Suomen liitto oli osatoteuttajana ulkokehällä - osin yhteisten hanketapaamisten puutteen vuoksi ja osin hankkeen sisällön vahvan bioatlas-painotuksen vuoksi.

Digitalous

IoT:sta liiketoimintaa

Vastuullinen päätoteuttaja	Jyväskylän yliopisto
Osatoteuttaja	Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy
Kustannusarvio	804 201 €
Maksettu tuki	790 951 €
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 - rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	1.1.2017 - 31.3.2019
Strategian teema	Digi- ja Osaamistalous
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Internet muuttuu kohti esineiden internetiä (IoT), mikä tarkoittaa, että laitteet ovat yhteydessä internetiin ja toisiinsa. IoT-laitteet ovat jatkuvasti yleistymässä ja niitä löytyykin melkein jokaisesta kotitaloudesta. Myös erilaiset palvelut, jotka tänä päivänä toteutetaan vielä osittain tai kokonaan fyysisten palvelupisteiden kautta, siirtyvät internetiin. Sama trendi ilmenee myös teollisuuslaitteissa ja –laitoksissa sekä ajoneuvojen muuttumisessa palvelualustoiksi.

Tietoyhteiskunnan jatkuvan muutoksen vuoksi on myös IoT-kehitysympäristöjä mukautettava vastaamaan reaali maailman muutoksia ja kehitystä. Samalla on tarpeen tuottaa ja kehittää teollisuutta ja liike-elämää tukevia tuotekehitys- ja testauspalveluja, joiden avulla ne voivat vastata liiketoimintaympäristön jatkuvaan muutokseen. Tämän jatkuvan muutoksen ja kehityksen seuraaminen ja siinä mukana pysyminen vaativat erikoisosaajia ja entistä syvempää osaamispotentiaalin kasvattamista.

Hankkeen aikana tehtiin IoT-laitteiden tietoturva-auditointeja sekä kartoitettiin erilaisia IoT-alustoja. Kehitystarpeita tarkasteltiin myös jakamalla tarpeet yritysmäisiin tapauksiin. Näin saatiin kokeiluihin tarvittavaa dataa käyttöön. Tarpeita ja nykytilaa selvitettiin alueen merkittävien energia-alan ja ICT-alan toimijoiden kanssa. Muutaman yrityksen kanssa tehtiin erillinen kartoitus yhteensopivista sovelluksista IoT-järjestelmän rakentamista varten sekä kehitettiin erilaisia ratkaisuja Big Datan ja neuroverkkojen avulla. Hankkeessa tehtiin yksi suurempi katsaus automaatiojärjestelmien kyberturvallisuuteen sekä konsernitasoinen IoT-arkkitehtuuriratkaisu, kehitettiin älykästä pumppausjärjestelmää sekä hyödynnettiin avointa dataa älykkään pumppauksen ennakoinnissa. Hankkeessa syntyi myös korrelaatioanalyysi sekä pilotoitiin erilaisia data-analyysimenetelmiä. Hankkeen aikana kehitettiin myös tietoturvaopas IoT-laitteista sekä tutkittiin LoRaWAN- ja LoRa-teknologiaa. Yksi suurimmista tuloksista on Jyväskylän kaupungin kanssa kehitetty jklopen.fi-sovellus sekä siihen kuuluvat palvelut ja IoT-laitteet.

Kehitettyjä ratkaisuja on julkaistu erilaisista tieteellisissä ja alan lehdissä.

Tavoitteet

Tavoitteena oli rakentaa alusta ja konseptit IoT-tuotekehitys-, pilotointi-, kokeilu- ja demonstraatiotoimintaa varten sekä selvittää yleisesti erilaisten IoT-laitteiden kyberturvallisuushaavoittuvuuksia.

Arviointi

Hankkeessa päivitettiin ja kehitettiin keskisuomalaisten yritysten ja korkeakoulujen IoT- osaamista. Hankkeessa kehitettiin tutkimusalusta, jota voidaan hyödyntää jatkossa IoT-ratkaisujen kehittämisessä eri toimialoilla. Esineiden internetin kaupallista hyödyntämistä selvitettiin useiden käytännönläheisten prototyyppien kautta. Näin saatiin arvokasta, nopeasti käytännönläheisestä tietoa palvelujen ja ratkaisujen jatkokehittelyyn.

Hankkeen tärkeää antia oli, että uusinta teknologiaa hyödyntämällä on mahdollista ratkaista tähän mennessä haasteellisiksi koettuja tietoon ja sen siirtämiseen liittyviä seikkoja energiantuotanto- ja toimitusketjun eri vaiheissa. Uusia ratkaisuja tarvitaan mm. energiatehokkuuden lisäämiseksi sekä logistiikkakustannusten pienentämiseksi.

Yksi saavutuksista on WiFi-laitelaskuri jolla kerätään dataa ihmisten liikkeistä ja sen datan käsittelyyn kehitetty jklopen.fi -sivusto. Jklopen- palvelu hyödyntää useita avoimia rajapintoja ollaan menossa kohti avoimen tiedon hyödyntämistä. Avoimen tiedon hyödyntämistä onkin kehitetty ja laajennettu edelleen käynnissä olevassa eÄlytelli hankkeen puitteissa.

Kohti uutta digitaalista tutkimus- ja innovaatioalustaa hyvinvoinnin ja liiketoiminnan kiihdyttämiseksi Keski-Suomessa -esiselvitys

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Jyväskylän yliopisto
Kustannusarvio	127 999 €
Maksettu tuki	89 599 €
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	1.1.2017 - 30.6.2019
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Merkittävä haaste tietomassojen laajamittaiselle ja kokonaisvaltaiselle hyödyntämiselle on tietomassojen pirstaleisuus. Hankkeen tarkoitus oli edistää Keski-Suomen alueella omatoimisesti mitattujen hyvinvointi- ja terveystietojen kumuloitumista Kansaneläkelaitoksen (KELA) perustamaan Omakannan Omatietovarantoon (Kanta

PHR) suunnittelemalla pilottimittausinterventioita yhteistyössä yritysten ja terveys- ja liikunta-alan ammattilaisten kanssa. Kanta PHR -dataa voidaan hyödyntää kansalaisten terveyden edistämiseen esimerkiksi ammattilaisten käyttöön suunniteltavien käyttöliittymien kautta. Anonyymiä dataa voidaan myös hyödyntää tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Tärkeitä yhteistyötahoja olivat Keski-Suomen sairaanhoitopiiri (KSSH), alueen liikunta- ja terveystieteiden instituutit, Kela ja erityisesti alalla toimivat yritykset. Asiantuntijaorganisaatiolta kerättiin näkemyksiä lisäarvoa tuottavista sovelluskohteista. Yrityksille puolestaan annettiin tietoa Kanta PHR:n teknisestä rajapinnasta ja siihen liittyvästä ansaintalogiikasta. Samalla pyrittiin selvittämään yritysten näkemyksiä datan jakamisesta ja kiinnostuksesta/ vaatimuksista luoda uusia Kanta PHR -sovelluksia Keski-Suomen pilotoitavaksi.

Yritysvetoisia PHR- suunnitelmia ei hankkeessa päästy tekemään. Hankkeessa laadittiin kuitenkin suunnitelma KSSH:n käyttämän 6-min kävelytestin digitaalisesta versiosta. Esiselvitysten perusteella testistä pyritään toteuttamaan suunnitelman mukainen ja teknisen Kanta PHR-liityntämahdollisuuden sisältävä pilottiversio alueen julkisten organisaatioiden käyttöön, jolla voidaan tuottaa pilottidataa sekä asiantuntijoiden että yritysten käyttöön. Pilottiversion liittäminen Kanta PHR-järjestelmään pysyvästi edellyttää kaupallisen toimijan löytämistä.

Tavoitteet

Selvittää, voidaanko Keski-Suomen alueella aloittaa omatoimisten terveystietojen vieminen Kelan perustamaan Omakannan Omatietovarantoon (Kanta PHR). Tavoite oli määritellä 1-3 interventiotapausta ja löytää yritykset toteuttamaan Omatietovarantosovellus.

Hankkeella haluttiin myös vahvistaa datalähtöiseen liiketoimintaan keskittyvän yritysverkostoa sekä tiedon ja osaamisen siirtämistä alueen yrityksiin. Keski-Suomi muodostaa keskittymän, jossa yhdistyy informaatioteknologian, terveyden ja hyvinvoinnin, ja liikunnan osaaminen kansallisesti erityislaatuiseksi tavalla. Tätä osaamista hyödyntäen kansalaisten suorittamista omatoimisista terveys- ja hyvinvointimittauksista voidaan tuottaa tietomassoja, joista on mahdollista tutkia uusia ihmisen terveyttä ja hyvinvointia selittäviä tekijöitä sekä luoda uusia tuote- ja palveluinnovaatioita kansainvälisesti kilpailukykyistä liiketoimintaa varten.

Arviointi

Hankkeessa ei täysin päästy tavoitteisiin, sillä konkreettista suunnitelmaa yritysvetoisen PHR-pilotin rakentamisesta ei syntynyt. Kattavasta kontaktoinnista huolimatta Kanta PHR -sovellusten käytännön kehittämiseen ei löydetty halukasta yritystä. Useimmat yritykset ilmaisivat olevansa kiinnostuneita seuraamaan järjestelmän kehittymistä, mutta epävarmuus vaadittavasta panoksesta saatavien hyötyjen suhteen, ansaintalogiikasta, sekä datan jakamisesta hidastaa konkreettisten sovellusten kehittämistä.

Hankkeella lisättiin ymmärrystä yritysverkoston oletuksista ja vaatimuksista jaettuja data-alustoja kohtaan. Selvityksen aikana tavoitettiin lukuisia yrityksiä ja seurattiin aktiivisesti Omatietovaranto-tukiprojektin sisältöjä. Hankkeen avulla saatiin myös teknistä osaamista hyvinvointitietojen siirtämiseksi Kanta PHR:ään. Positiivista on, että hankkeessa syntyi suunnitelma KSSH:n käyttämän 6-min kävelytestin digitalisoimiseksi mahdollistaen testin kehittämisen pilottikäyttöön.

Selvitys hoivateknologia-alan innovaatioista/tuotteista, ikäihmisten hyvinvointiosaamisen lisääminen Keski-Suomessa

Vastuullinen päätoteuttaja	Jyväskylän yliopisto, Liikuntatieteellinen tiedekunta
Kustannusarvio	20 000,00 €
Maksettu tuki	9 922,85 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.6.2019 – 31.12.2019
Lisätietoja	Kari Luostarinen

Kuvaus

Ikäihmisten (80+ vuotta) kotona asumista voidaan parantaa digitaalisilla välineillä ja palveluilla (etähoiva). Tällä tavoin ikäihmisten elämään voidaan saada lisää hyviä elinvuosia ja myös alentaa hoivasta aiheutuvia kustannuksia, kun laitospaikkaa ei vielä tarvita. Lähtötilanne on kuitenkin se, että digitaaliset välineet/palvelut eivät vielä riittävästi kohtaa ikäihmisten tarpeita arjessa. Kunnat järjestävät ikäihmisten kotihoitoa ja myös investoivat etähoivaan. Mutta mitkä olisivat hyvyyskriteerit digitaalisille laitteille ja palveluille? Asiasta ei ole tutkimusta ja sitä tarvitaan.

Ikäihmisen elintavat ja koti näyttävät selvityksen perusteella olevan mahdollisia digitaalisten systeemien kehittämisalueita ja liikkuminen vähemmän. 2/3 ikäihmisten mielipiteistä liittyi ikäihmisten elintapojen säilymiseen ja kotiin, mutta liikkumiseen vain 1/3 mielipiteistä. Tässä on selvä ero ja aukko havaittuihin yritysten nykyisiin ikätekniologia innovaatioihin/palveluihin/tuotteisiin. Ikäihmiset eivät halua, että heidät huomataan ja palvelut ovat käsillä vasta sitten, kun he alkavat sairastaa tai tarvitsevat kuntoutusta.

Neljätoista tutkitun yrityksen ikätekniologia tuotteista/innovaatioista/palveluista valtaosa liittyi kuntoutukseen (liikunta), etä- ja virtuaalihoitoon sekä hälytys- ja turva-tekniikkaan. Vain 1-2 yrityksen tuotteet voitaisiin ymmärtää sellaisiksi, että niiden avulla ikäihminen voisi löytää hoivaa, turvaa yksinäisyyteen ja välittämistä omista lähtökohdistaan, ehkä vielä onnellisten ja terveiden eläkepäivien tueksi, omistamassaan kodissa hänelle riittävien palveluiden avulla. Kaikki haastatellut ikäihmiset asuivat yksin omassa kodissaan. Ystävät ja vähät omaiset ovat kaukana. Ikäihmisille tarkoitettu teknologia innovaatioista/tuotteista/palveluista ei tarvitse jonkun muun palveluntarjoajan hyötyä, vaan teknologiainnovaatiosta tulisi olla ikäihmiselle iloa sinänsä. Tässä on myös aukko.

Hankkeen tarkoituksesta ja tavoitteista on tiedotettu yrityksille, vanhuspalveluille sekä yliopiston tutkijoille. Tuloksista on informoitu myös muita ikäihmisten teknologian kehittämisestä kiinnostuneita tahoja (mm. eläkejärjestöt, KYT-kansalaistoiminnan yhdistys). Informointi on tapahtunut yliopistosta käsin. Eri tahot ovat olleet kiinnostuneita tuloksista.

Tavoitteet

Tavoitteena oli:

- selvittää maakunnan IT-alan yritysten ikäteknologiaan liittyvät innovaatiot/tuotteet
- kysyä ikäihmisten mielipidettä kotona asumista tukevista digitaalisista laitteista/palveluista
- verrata, mihin teknologia voisi tuoda edistystä ikäihmisen elämässä, mutta ei nykyisellään sitä tee.

Arviointi

Neljätoista tutkitun yrityksen tuotteista tai palveluista valtaosa liittyi kuntoutukseen (liikunta), etä- ja virtuaalihoitoon sekä hälytys- ja turvatekniikkaan. Vain 1-2 yrityksen tuotteet voitaisiin ymmärtää sellaisiksi, että niiden avulla ikäihminen voisi löytää hoivaa, turvaa yksinäisyyteen ja välittämistä omista lähtökohdistaan.

Ikäihmisen elintavat ja koti näyttävät selvityksen perusteella olevan mahdollisia digitaalisten systeemien kehittämisalueita ja liikkuminen vähemmän. 2/3 ikäihmisten mielipiteistä liittyi ikäihmisten elintapojen säilymiseen ja kotiin, mutta liikkumiseen vain 1/3 mielipiteistä. Teknologiannovaatiosta tulisi olla ikäihmiselle iloa sinänsä.

Hankkeen tulokset jäivät vähäisiksi. Johtopäätös oli, että teknologian pitäisi tukea ikäihmisten mahdollisuutta elää omassa kodissaan ilman laitospaikkaa. Haastateltavia ikäihmisiä oli vähän ja sosiaalinen tausta oli tutkijankin mukaan vinoutunut niin että kovin varmoja johtopäätöksiä ei voi tehdä.

Jatkossa tulisi tutkia, millaisia olisivat digitaaliset innovaatiot/tuotteet/palvelut tulevaisuudessa, jotka edustaisivat huolehtivaa, personoivaa teknologiaa.

Hyvinvointitalous

Yhdessä liikkeellä -Romanien hyvinvointia ja liikunnallista elämäntapaa edistävä toiminta ja sen kehittämistarpeet Keski-Suomessa

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Kustannusarvio	46 100,00 €
Maksettu tuki	19 347,07 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.8. – 31.12.2019
Lisätietoja	Kari Pirinen

Kuvaus

Hankkeessa selvitettiin Keski-Suomen romaniväestön hyvinvointia edistävän toiminnan kehittämistä ja tukemista. Haastattelu- ja kysely aineiston kautta analysoitiin tietoa kahden Jyväskylässä toteutetun, romaneille kohdennetun liikuntahankkeen kokemuksista ja vaikutuksista romanien liikkumiseen ja hyvinvointiin. Samalla selvitettiin romaniväestön arkiliikkumisen puitteita, liikkumisen esteitä, liikkumista mahdollistavia voimavaroja ja tilanteita. Liikkumisen ja hyvinvoinnin edistäminen mainitussa viiteryhmissä tarvitsee selvityksen mukaan myös kattavaa yhteistyöverkostoa ja toimintamallia uuden, kestäväen toiminnan kehittämiseksi ja käynnistämiseksi sekä juurruttamisen varmistamiseksi. Hankeaikana rakennettiin myös tarvittavia kumppanuuksia jatkotyöhön.

Keski-Suomen on noin 500 romania, joista pääosa asuu Jyväskylän ja Äänekosken seudulla. Hanke ja siihen liittyvä verkostoyhteistyö vahvistavat Keski-Suomessa asuvan romaniväestön osallisuutta omia asioitaan koskevassa kehittämis-, tutkimus- ja vaikuttamistyössä.

Valtakunnallisten tutkimusten mukaisesti romanien vaikeudet päästä työmarkkinoille, pitkäaikaistyöttömyys sekä toimeentulovaikeudet heijastuvat romanien koettuun hyvinvointiin. Kyselytulosten pohjalta on perusteltua olettaa, että noin 40 prosenttia maakunnan työikäisistä romaneista on työttömiä. Tiedon ja osaamisen puute sekä vähävaraisuus, neuvottomuus ja kyvyttömyys täsmentää omia tarpeita ovat todellisia syitä omaehtoisen hyvinvoinnin ja liikunnan edistämisen tiellä. Myös tsemppausta ja kaveria kaivataan rinnalla kulkijaksi. Hankkeessa todetaan myös romanikulttuuriin kuuluvien "väistämismelvoitteiden" rajoittavan liikuntaharrastuksia ja kohtaamisia eri paikkakunnilla. Rajoittavista tekijöistä huolimattaliikuntaan, terveellisiin elämäntapoihin ja oman hyvinvoinnin edistämiseen suhtaudutaan pääosin erittäin myönteisesti.

sesti. Keski-Suomen romaniyhteisöstä löytyy todella paljon osaamista, kiinnostusta ja halua tehdä hyvää toisten eteen. Perheiden ja oman yhteisön yhteisen, omaehtoisentekemisen vahvistaminen ja tukeminen on siten erittäin tärkeää. Hankkeen loppuraportissa, joka on julkaistu Kosken julkaisusarjassa, todetaan myös, että romanien omien järjestöjen ja ryhmien mukana oleminen toimintoja suunniteltaessa on erittäin tärkeää.

Hankkeen kautta on laadittu ehdotuksia ja suosituksia toimenpiteistä romanien hyvinvointia ja liikunnallista elämäntapaa edistävälle toiminnalle ja sen kehittämistarpeille Keski-Suomessa. Tällaisia toimenpiteitä ovat mm.: yhteisösosiaalityön ja kohtaamispaikkojen rakentaminen kuntiin, liikunta sosiaalisen kuntoutuksen välineenä, vertaisohjaajina ja tsemppareina toimivien romanien tukeminen, sekä romaniperheiden kanssa tehtävä työ ja perhekeskusten yhteiskehittäminen.

Hanke toteutettiin suunnitteluvaiheesta lähtien yhteistyössä romanityöryhmän ja -järjestöjen kanssa. Ilman tätä hanke ei olisi tavoittanut kohderyhmää. Hankkeen aikana viestittiin sosiaalisessa mediassa, tehtiin video, paperinen tiedote ja käytiin eri tilaisuuksissa puhumassa asiasta. Hankkeesta valmistui 2-osainenraportti, joka on julkaistu Kosken julkaisusarjassa. Lisäksi hankkeen tuloksista on tehty esite, josta nopealla vilkaisulla löytyvät keskiset tulokset. Hankkeen tuloksia levitetään eri tilaisuuksissa ja niitä hyödynnetään hankkeen osapuolten toiminnassa ja jatkustyössä.

Arviointi

Hanke antaa hyvää tietoa yhden väestöryhmän ja vähemmistön tarpeista ja kehitettävistä toimenpiteistä liikunnan ja hyvinvoinnin edistämisestä. Hankkeen kautta saadaan myös ymmärrystä eri väestö- ja uskonnollisten ryhmien kulttuuriseen ja sosiaaliseen asemaan liittyvistä liikunnan ja hyvinvoinnin edistämisen rajoitteista, jotka on syytä ottaa huomioon. Hankkeen kautta tulee hyvin ymmärretyksi eri väestöryhmiin kohdistuvien toimenpiteiden erilaistamisen tarve. Tarpeet on syytä ottaa entistä paremmin huomioon terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteitä ja rakenteita suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Hanke on saavuttanut hyvin sille asetetut tavoitteet, raportti antaa paljon tietoa temasta ja hyviä näkökulmia ja toimenpidesuosituksia.

Liiketoiminta- ja innovaatiosteemin rakentaminen diabeteksen ennaltaehkäisyssä ja toimintamallien kehittämisessä

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen sairaanhoitopiiri
Kustannusarvio	59 900,00 €
Maksettu tuki	22 012,21 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	29.8.2019 – 31.3.2020
Lisätietoja	Kari Pirinen

Kuvaus

KSSHP, Medtronic ja Innovestor Oy halusivat lähteä rakentamaan Keski-Suomeen kansainvälisesti kilpailukykyistä ja merkittävää Diabetes Testbed -toimintaympäristöä ja siihen liittyvää toimijaverkostoa. Päätaavoite on tutkia mahdollisuutta rakentaa kansainvälisen tason kasvuyritys- ja innovaatioekosysteemi erityisesti diabetekseen liittyviin innovaatioihin. Hankkeessa tunnustetaan alaan liittyviä kansainvälisiä organisaatioita, kansainvälisiä rahoittajia ja kasvuyrityskiihdyttäjäitä.

Hankkeessa selvitetään eri toimintamalleja ekosysteemitoininnan käynnistämiseksi ja kehittämiseksi. Hankkeella selvitetään toimijoiden kiinnostus ja vaatimukset osallistua ekosysteemiin. Toimijoiden kanssa tavoitellaan pitkäaikaista kumppanuutta ekosysteemin rakentamisessa. Hankkeen aikana tunnustetaan ekosysteemitoinimijat ja kuvataan pitkäaikaisen kumppanuuden toimintamalli. Hankkeen pääasiallinen toteutusalue on Keski-Suomen maakunta. Osallistujat voivat olla myös kansallisia ja kansainvälisiä toimijoita. Varsinaista kohderyhmää ovat suomalaiset ja kansainväliset korporaatiot, rahoittajat ja kasvuyrityskiihdyttämöt, jotka haluavat sitoutua pitkäjänteiseen yhteistyöhön. Välillisinä hyödyn saajina ovat terveydenhuolto-, hyvinvointi- ja liikunta-alan sekä ICT-alan kasvuyritykset. Välillisiä hyötyjiä ovat myös oppi- ja tutkimuslaitokset, joiden osaaminen vahvistuu ja jotka voivat projektin avulla verkostoitua entistä vahvemmin. Hankkeeseen arvioidaan osallistuvan n. 10 kansallista ja kansainvälistä toimijaa.

Hankkeen aikana kartoitettiin ja tavattiin organisaatioita, rahoittajia ja kasvuyrityksiä. Samalla analysoitiin erilaisia ekosysteemin toimintamalleja. Hankkeen aikana pystyttiin poissulkemaan osa mahdollisista toimintamalleista ja löytämään muutama sellainen malli, joiden pohjalta prosessia voidaan viedä eteenpäin. Hankkeen aikana valikoitui alkuperäistä kolmea organisaatiota laajempi yritys- ja toimijajoukko, joka jatkaa toimenpiteitä ekosysteemin käynnistämiseksi. Ekosysteemin jatkokehitysvaiheeseen valikoitunut yritysrypäs jatkaa kokoontumisia ja työskentelyä ekosysteemin käynnistämiseksi. Lisäksi alueen korkeakoulujen kanssa on käynnistymässä ekosysteemiin liittyviä kehitys- ja tutkimushankkeita.

Tiedotuksessa käytettiin mm. digitaalista ryhmätyötilaa (Howspace), sähköpostia, osallistuvien organisaatioiden nettisivuja, tiedotteita (lehdistötiedote 8.11.2019) ja henkilökohtaisia markkinointikäyntejä yrityksissä ja sidosryhmissä.

Tavoitteet

Päätaavoite oli tutkia mahdollisuuksia rakentaa kansainvälisen tason kasvuyritys- ja innovaatioekosysteemi erityisesti diabetekseen liittyviin innovaatioihin. Diabetes on yksi kasvavampia sairaustyyppinä länsimaisissa hyvinvointivaltioissa ja sen ehkäisyllä ja tehokkailla hoidoilla voidaan saavuttaa erittäin merkittäviä säästöjä julkisessa terveydenhuollossa.

Arviointi

Hankkeessa tunnustettiin alaan kansainvälisiä organisaatioita, kansainvälisiä rahoittajia ja kasvuyrityskiihdyttäjäitä. Keskusteluyhteyksiä luotiin useisiin eri organisaatioihin ja toimijoihin. Vastaavaa kohdennettua julkisen terveydenhuollon ja erilaisten yritysten yhteistyön selvitystä ei Keski-Suomessa ole aiemmin tehty. Hankkeessa onnistuttiin tunnustamaan muutamia potentiaalisia kumppaneita ja mahdollisia yhteistyötahoja ja luomaan pohjaa sekä mallinnusta Testbed-toiminnalle ja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyölle.

Hankkeessa selvitettiin eri toimintamalleja ekosysteemitöiminnan käynnistämiseksi ja kehittämiseksi. Hankkeen aikana tunnistettiin ekosysteemitöimijoita ja kuvattiin pitkäaikaisen kumppanuuden toimintamallia. Hanke jatkuu yrityksistä kootun ydinryhmän ja KSSH:n välisen aiesopimuksen tekemisenä ja käytännön toimien käynnistämiseksi. Hanke vahvistaa osaltaan Keski-Suomen terveyden, liikunnan ja hyvinvoinnin laajempaa ekosysteemiä.

Kustannukset eivät toteutuneet täysimääräisenä. Raportti olisi voinut kuvata toimintaa laajemmin.

Liikunnan ja hyvinvoinnin edistämisen tietöalustan ja toimintaprosessin kehittäminen Keski-Suomessa

---

Vastuullinen päätöteuttaja	Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES sr
Kustannusarvio	50 096 €
Maksettu tuki	25 000 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.3.–31.12.2019
Lisätietoja	Kari Pirinen

Kuvaus

Hankkeessa aloitettiin selvitystyö, miltä Keski-Suomen kuntien tilanne näyttää yhdistettyjen tilasto-, tutkimus- ja seurantatietöjen valossa, millaisen tiedon varassa kuntien hyvinvoinnin ja liikunnan edistämistä tällä hetkellä suunnitellaan ja ohjataan, sekä millaista tukea kunnat tarvitsevat hyvinvoinnin edistämisen tiedolla johtamisessa. Hanke kytkeytyi Keski-Suomen hyvinvoinnin osaamiskeskittymän (KeHO) tutkimus- ja kehittämistöimintaan sekä maakunnan hyvinvointityön koordinointiin ja tiedon keräämiseen.

Hankkeessa rakennettiin visuaalinen tietöalusta Kunta-Virveli liikunnan ja hyvinvoinnin edistämisen suunnittelun, toimenpiteiden toteutuksen ja seurannan tueksi. Kunta-Virveliin koottiin keski-suomalaisia kuntia koskevia tutkimus-, seuranta-, väestö- ja elinvoimaisuustilastoja. Data koottiin interaktiiviseksi ja internet-seläin pohjaiseksi raportiksi Microsoftin Power BI -raportointi- ja analysointiohjelmalla. Tietöalustan ensimmäinen versio julkaistiin joulukuussa 2019 kaikkien Keski-Suomen kuntien kokeiltavaksi.

Tietöalustan käyttöä ja käytettävyyttä pilotoitiin kolmen kunnan kanssa. Prosessin tuloksia voidaan käyttää hyväksi kuntien ja maakunnan strategisessa suunnittelussa ja hyvinvointityön koordinoinnissa. Yhteiskehittämistä on jatkettava aktiivisesti.

Yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ja Jyväskylän yliopiston kanssa valmisteltiin laajempaa tutkimus- ja kehittämishanketta sekä luotiin tarvittavaa verkostoa toimenpiteiden toteuttamiseksi jatkossa.

Pääosa viestinnällisistä toimenpiteistä toteutui kumppanuus- ja verkostotapaamisina eri toimijoiden kesken. Tärkeimpiä toimenpiteitä olivat hankekumppanien ja pilottikuntien kontaktointi ja tapaamiset. Hankkeesta tiedotettiin Likesin ja KeHOn verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa sekä Keski-Suomen kunnille osoitetuilla viesteillä. Hankkeesta pidettiin neljä esitystä Jyväskylässä ja kolme Helsingissä. Tärkein viestinnällinen väline oli kuntatietoalusta Virveli. Kunta-Virveliin visualisoitu avoin data mahdollistaa ajantasaisen viestinnän kuntien, maakunnan ja esimerkiksi KeHOn kanavien kautta.

Tavoitteet

Tavoitteena oli vahvistaa hyvinvoinnin edistämisen tietopohjaa ja tiedolla johtamista Keski-Suomen maakunnassa ja kunnissa. Hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuutta tarkasteltiin erityisesti liikunnan ja arkiliikkumisen edistämisen näkökulmasta.

Arviointi

Hankkeessa rakennettiin visuaalinen tietoalusta Kunta-Virveli liikunnan ja hyvinvoinnin edistämisen suunnittelun, toimenpiteiden toteutuksen ja seurannan tueksi. Palvelu tarjoaa kunnille ja kuntien päätöksentekoon erinomaista ja nykyaikaiseen muotoon hyödynnettävää tietoa. Hankkeesta ja sen tuloksista ovat olleet erittäin kiinnostuneita monet suomalaiset kunnat. Esimerkiksi kansallisessa liikuntafoorumissa hanke sai erittäin paljon huomiota ja kiinnostusta. Kehitetty malli ja tietoalusta tarjoaa jo nyt ja erityisesti sen kehittymisen myötä kunnille erinomaisen tiedolla johtamisen välineen ja Keski-Suomen kunnat saavat sen maksutta käyttöönsä. Tietoalustassa ja mallissa on vielä paljon kehittämispotentiaalia ja se tarjoaa mm. kuntien hyvinvointikertomuksiin ja hyvinvointityöhön työkaluja. Idea on hyödynnettävissä myös muilla toimialoilla. Saaduilla tuloksilla on mahdollista tehdä kehitystyötä kuntien palvelujen parantamisessa ja kustannustehokkuuden lisäämisessä ja kohdentamisessa.

Hanke on herättänyt kiinnostusta eri puolilla Suomea ja siitä on tiedotettu hyvin eri areenoilla.

TEP-TET Terveyspiste- ja terveystasekonseptin valmisteluhanke

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Jyväskylän kaupunki, elinkeinoyksikkö
Kustannusarvio	25 000,00 €
Maksettu tuki	4 326,63 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	30.10.2018- 31.12.2019
Lisätietoja	Kari Pirinen

Kuvaus

Hankkeen avulla selvitettiin terveystase- ja terveystase -konseptien toimivuus henkilökohtaisen terveyden ja hyvinvoinnin motivaatiotekijänä. Hankkeessa selvitettiin konseptin toiminnallisuus, toimintaympäristöön liittyvät potentiaaliset toimijat (operaattori) ja organisaatiot. Kyseessä oli esiselvitys. Verottajalta haettiin ennakkopää- töstä mahdollista pilottikokeilua varten.

Selvitystyön aikana tunnistettiin, että erilaisia käyttötapauksia terveystaseilla on useita. Yksi käyttötapaus voisi olla ns. "paikallisraha" -tyyppinen hyvinvointipiste, jolla Jyväskylässä voi maksaa esim. liikuntapaikkojen liikuntavuoroja ja näin mahdollisesti toimisi ehkä myös uudentyypisenä seura-avustuksen vaikuttavuuden työkaluna. Kela lähti selvitystyön myötä kehittämään älyrahake-konseptia, joka voisi toimia kansallisena alustana myös terveystaseille.

Valmisteluhankkeen aikana selvitettiin mahdolliset muut käyttötapaukset, joihin terveystasekonsepti sopisi. Lisäksi pyrittiin selvittämään terveystaseiden tallettamiseen, validointiin ja käyttämiseen tarvittavan luottamuksellisen ympäristön vaatimukset. Esiselvitystyö antoi varmuuden konseptin pilotoimiseksi oikeassa ympäris- tössä.

Arviointi

TEP-TET-hankkeen avulla selvitettiin terveystase- ja terveystase -konseptien toimivuus henkilökohtaisen terveyden ja hyvinvoinnin motivaatiotekijänä. Alkuperäinen tarkoitus oli tukea sote- ja maakuntauudistusta ja luoda mm. maakunnan käyttöön käyttökelpoinen taloudellisia kannusteita hyödyntävä malli ennaltaehkäisevistä ja kestävästä hoito- ja hyvinvointitoimista. Soten kaaduttua hanketta suunnattiin uudelleen. Hankkeessa selvitettiin terveystase ja -tase mallin avulla konseptin toiminnallisuutta, toimintaympäristöön liittyviä potentiaalisia toimijoita ja organisaatioita nykyisessä toimintaympäristössä.

Esiselvitys tuotti tarpeellista tietoa mallin edistämiseksi. Malli herätti kiinnostusta paitsi Jyväskylän kaupungin organisaatiossa, myös järjestöissä ja Kelan kehitysyksis- kössä. Malli eteni pilotoinnin suunnitteluun ja pilotin valmistamiseen. Pilotointi päätettiin eriyttää omaksi projektiksi mm. verottajalta saatavan ennakkopäätöksen vuoksi. Hankkeen toteuttajat eivät siten käyttäneet koko suunniteltua rahoitusta.

Hanke toimi hyvin esiselvityksenä. Hankkeeseen sitoutettiin niin paikallisia kuin valtakunnallisia toimijoita. Ohjausryhmä kokoontui kaksi kertaa ja hankkeesta tiedo- tettiin hyvin sidosryhmille. Mallia on hyvä jatkaa varsinaisella pilottikokeilulla, jolloin sitä päästään testaamaan ja konseptoimaan. Hanke palveli hyvin maakuntaohjel- man hyvinvointitavoitetta, jossa yrityksiä ja muita organisaatioita kannustetaan kehittämään ennaltaehkäiseviä malleja korjaavien sijaan.

KultaSote II – Kulttuurihyvinvointipalvelut osaksi sotea

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen liitto
Kustannusarvio	25 410,28 €
Maksettu tuki	3 811,54 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	21.8.-31.12.2019
Lisätietoja	Raija Partanen

Kuvaus

Tavoitteena oli varmistaa hyvinvointitoimenpiteiden toteuttaminen uuden maakunnan suunnittelussa ja toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa. Hanketta toteutettiin tiiviissä yhteistyössä maakunta- ja soteuudistuksen valmistelutiimin ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa.

KultaSote II -hanke jatkoi siitä, mihin edellinen hanke päättyi. Hankkeessa keskityttiin kahteen aihealueeseen, vaikuttavuuden todentamiseen ja kulttuurihyvinvointitoiminnan koordinointiin. Lopputulokset tavoitteittain:

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sisäisten toimenpiteiden seurauksena kulttuurihyvinvointitoiminnan suunnitelmaa ei voitu laatia alkuperäisellä tavalla. Sen sijaan päädyttiin laatimaan yhden sivun mittainen suositus, joka kuvaa kulttuurihyvinvointisuunnitelman minisisällön.

Kulttuurivastaavatoiminnan koordinointimalli Jyväskylän kaupungille laadittiin yhteensattumien vuoksi yleisellä tasolla. Materiaali koottiin neljän toimijan, Seinäjoen kaupungin, Tampereen kaupungin, Kuntayhtymä Kaksineuvoisen sekä Jyväskylän kaupungin, toteuttamasta kulttuurivastaavatyöstä.

Kulttuurihyvinvointivaikutusten analyysi osoitti, että residensseillä oli myönteisiä vaikutuksia osallistujiin ja soteyksiköiden työntekijöihin. Analyysin tarkemmat tulokset ovat luettavissa Sosped-säätiön laatimasta raportista.

Hankkeen luonteesta johtuen pääasiallinen viestintäkanava oli sähköposti. Kulttuurihyvinvointivaikutusten analyysi julkaistiin kirjallisena raporttina.

Arviointi

Hanketta ei pystytty täysin toteuttamaan alkuperäisen suunnitelman mukaan. Pääasiassa syynä olivat yhteistyötahojen (sairaanhoitopiiri ja Jyväskylän kaupunki) toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Vaikka alkuperäiset tavoitteet eivät toteutuneetkaan, hanke tuotti käyttökelpoista materiaalia mahdollisia tulevia kehittämishankkeita varten.

Osaamistalous

TFP - Teollisesti funktionaaliset pinnat

Vastuullinen päätoteuttaja	Jyväskylän ammattikorkeakoulu Oy
Osatoteuttaja	Jyväskylän Yliopisto
Kustannusarvio	662 500 €
Maksettu tuki	463 750 €
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 - rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	1.6.2016 - 31.5.2019
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun teknologiayksikkö ja Jyväskylän yliopiston informaatioteknologian tiedekunta toteuttivat hankkeen yhteistyössä. Ohutpinnoitusteknologioita käytetään laajasti erilaisissa teollisissa sovellutuksissa. Hankkeessa etsittiin ohutpinnoitteille uusia sovelluskohteita ja edistettiin materiaaliteknologista tietämystä ja osaamista niin yritysten kuin myös hanketoimijoiden keskuudessa. Hankkeeseen osallistui 48 ohutpinnoitusteknologiasta kiinnostunutta yritystä. Hankkeessa kehitettiin uutena avauksena pintojen ominaisuuksien mittaamista ja mallintamista nopeaa spektrikuvantamista käyttäen. Hankkeen myötävaikutuksesta käytössä on nyt soveltavan ohutkalvopinnoitustutkimuksen ALD CoCampus -ympäristö.

Tavoitteet

Tavoitteena on etsiä ohutpinnoitusteknologioiden soveltavaa tutkimusta hyödyntäen uusia, kilpailukykyisiä innovaatioita klusteritoimijoille. Hankkeessa luotiin soveltavan pinnoitustutkimuksen ympäristö, joka palvelee alueen yrityksiä, JAMK:in ja JY:n koulutusta ja tutkimusta sekä on jatkossa kehittämisalustana laajentuvalle pinnoitusklusterin toiminnalle.

Arviointi

Toimenpiteiden tuloksena toteuttajaorganisaatioihin kasvoi merkittävää uutta osaamista ohutkalvopinnoituksen osalta. Yhteistyö Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston välillä ALD CoCampuksen perustamiseen, yhteisten toimintamallien kehittämiseen ja testaamiseen. Monet mukana olleista yrityksistä ovat jatkaneet syntynyttä yhteistyötä uusien kehittämistoimien muodossa.

InnoVapriikki

Vastuullinen päätoteuttaja	Kehittämissyhtiö Witas Oy
Kustannusarvio	961 027 €
Maksettu tuki	626 435 €
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	19.1.2015-30.4.2020
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Hankkeessa myllytettiin ja vauhditettiin pohjoisen Keski-Suomen yritysten innovaatioita. Ideoista ja selvitystöistä jalostui verkostoyhteistyön kautta uutta kehittämistä. Hankkeella mahdollistettiin sellaisten innovaatioiden kehittämistä liiketoiminnaksi ja markkinoille, kuin mitä yksittäinen yritys tai toimija voisi yksin toimiessaan tuottaa. Yrityksille hanke merkitsi perinteisiä toimintatapoja ja -aloja rikkovia ideoita.

Toimenpiteet kohdistuivat pääasiassa ideoiden muokkaamisen ja innovaatioprosessin alkuvaiheeseen, mutta pidemmällä aikavälillä lopputuloksena on toteutunut jo muutamia uusia tuotteita ja palveluita. InnoVapriikki myötävaikutti muutaman uuden yrityksen perustamiseen alueelle. Hankkeen toimiessa saatiin viriämään uutta liiketoimintaan, start-up yrittäjyyttä ja uusia tuotteita.

InnoVapriikin resurssit ovat olleet merkittävässä roolissa usean kehittämishankkeen alkuvaiheen selvitystyön tekemisissä. Monet innovaatiot ovat hankkeen myötävaikutuksesta hakeneet ja saaneet kehittämistyön jatkamiseksi muuta julkista tukea, muun muassa ELY-keskukselta, Business Finland ja Leader Viisari ry:ltä. Hankkeessa eteenpäin viedyt kehittämistoimenpiteet voivat näin vielä pidemmällä aikavälillä näkyä uusien tuotteiden ja palveluiden osalta lisää työpaikkoja ja uusia yrityksiä hankkeen toiminta-alueelle.

Hankkeen lopuksi teetettiin selvitys Saarijärven - Vitasaaren seutukunnan kärkiyritysten, kehittäjäorganisaatioiden sekä oppilaitosten innovaationäkymästä keväällä 2020. Siitä saatiin selkeät toimintaohjeet innovaatiotoiminnan vahvistamiseen jatkossa.

Tavoitteet

Tavoitteena oli pienten yhteistyöverkostojen kokoonpanolla edistää innovaatioiden syntyä seutukunnalla idean alusta aina tuotteiden ja palveluiden kaupallistamisvaiheen kynnykselle. Hankkeessa ei keskitytty tietylle toimialalle, vaan innovaatioherkkiä ideoita kerättiin eri lähteistä yritysten, kehittämisorganisaatioiden ja muiden elinkeinosta vastaavien toimijoiden käyttöön. Uusia ideoita ja innovaatioita on työstetty demonstroimalla ja pilotoimalla, hyödyntäen selvityksiä ja kokeiluja.

Tavoitteena oli saada pysyvä toimintatapa, kuinka voidaan nopeuttaa innovaatioprosessia ja edesauttaa yrityksiä tuotteistamaan ja kaupallistamaan ideansa ja innovaatiot aikaisempaa nopeammin. Mallina oli saattaa yhteen ideoita tuottavat tahot (yritykset, yhteisöt, yksittäiset henkilöt jne.) sekä ”ristiinpölyttää” eri toimialoja. Hankkeessa selvitettiin pääomasijoitusrahaston käynnistämistä seutukunnalle, mutta rahaston muodostamiselle ei löytynyt yhteistä tahtotilaa.

Arviointi

InnoVapriikki oli kestoaltaan pitkä hanke. Useamman vuoden ajan hankkeella laitettiin alulle uusia verkostoja ja käsiteltiin innovaatioiden alkuja. Laaja ja harvaan asuttu toiminta-alue ja yritysten keskimääräisesti pieni koko toi työhön omat haasteensa. Hankkeen aikana huomattiin, että myös pienissä yrityksissä syntyy uusia ideoita ja innovaatioita jatkuvasti.

Etsivän työ oli alkuun hidasta ja herätti ennakkoluuloja. Yhteistyön eväät eivät aina heti loksahaneet paikalleen. Toiminnan tulokset olisivat voineet olla vaikuttavampia. Hanke kuitenkin selvästi lisäsi yritysten yhteistyötä yli toimialojen. Hankkeen aikana kertyi innovaatioiden edistämisestä tietoa ja käytännön kokemusta.

Kehittämistoimenpiteet voivat pidemmällä aikavälillä näkyä uusien tuotteiden ja palveluiden osalta lisää työpaikkoja ja uusia yrityksiä hankkeen toiminta-alueelle.

Innovaatioprosessissa on monta mutkaa matkassa ja matka tuotteeksi tai uudeksi liiketoiminnaksi jää usein puolitiehen. Hankkeesta saatiin vierihitoa ja tehtiin pohjatyötä innovaatioiden syntymisen vauhdittamiseksi seutukunnalla. Nyt korona -pandemian aikaan voi todeta, että hankkeella on tehty arvokasta pohjatyötä yritysten uudistamiseksi.

Osaava Jämsä: työnantajaverkostosta tehoa ja osaamista rekrytointeihin

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Jämsek Oy
Kustannusarvio	70 000,00 €
Maksettu tuki	31 260,10 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.6.2019-31.5.2020
Lisätietoja	Veli-Pekka Päivänen

Kuvaus

Hankkeelle oli määritelty neljä tavoitekokonaisuutta:

- rakentaa työnantajien yhteistyöverkosto

- testata ja ottaa käyttöön uusia työnantajaverkoston yhteisiä osaavan työvoiman välitysmekanismeja ja rekrytointikanavia
- vaikuttaa myönteisesti paikkakunta-, työnantaja- ja oppilaitosmielikuvaan, jonka avulla Jämsään työhön tai opiskelemaan hakemisen kynnys madaltuu ja Jämsä nähdään mahdollisuuksien mansikkapaikkana
- välittää tietoa työnantajien koulutus- ja rekrytointitarpeista koulutusorganisaatioille, TE-toimistolle ja muille palveluntuottajille

Lisäksi tarkoitus oli selvittää

- millaisella paikallisella konseptilla olisi perusteltua käynnistää etä- ja joustotyöntekijöitä palvelevan yhteisöllisen työtilan toiminta Jämsässä
- onko perustettavalla työnantajaverkostolla työperäisen maahanmuuton tarpeita Jämsässä ja käynnistää tarpeen mukaan toimet työperäisten maahanmuuttajien rekrytoimiseksi jämsäläisiin työpaikkoihin.

Hankkeen aikana käytiin tarkempia keskusteluja noin 30 työnantajan kanssa. Keskusteluissa syntyi yksittäisen yrityksen kohdalla toimenpiteitä, mm. työnantajakortin tuottamista ja osallistumista Jämsän Tekijät kohtaavat –rekrytointitapahtumaan. Työnantajaverkoston luominen pääsi hyvään alkuun. Työnantajien välisen yhteistyön alkuja syntyi eniten SOTE-toimialan työnantajien kesken. Työnantajaverkoston yhteisiä rekrytointitoimenpiteitä olivat Jämsän Tekijät kohtaavat –rekrytapahtuma, Rekry2020-messujen yhteisosallistuminen ja somenostot.

Mielikuvatekijöihin Jämsästä työpaikkana vaikutettiin seuraavilla toimenpiteillä: Invest in Jämsä –sivuston kehittäminen, Työnantajakortti-konseptin kehittäminen, oppilaitosyhteistyöllä, Jämsä-perehdyttäjän konseptoinnilla sekä yritystarinoilla.

Hankkeen aikana käytiin aktiivista vuoropuhelua eri toimijoiden (JUY, JAMK, Gradia, TE-Palvelut, työnantajat, lukio ja yläkoulut) kesken ja etsittiin myös uusia yhteistyömuotoja. Hankkeen aikana kartoitettiin myös alustavasti tarvetta etätyöratkaisuille sekä kiinnostusta työperäistä maahanmuuttoa kohtaan.

Toimenpiteistä tiedotettiin aktiivisesti Jämsekin somekanavissa, työnantajaverkostolle sähköpostilla sekä tapahtumien osalta lisäksi lehtimainonnalla. Sisältöjä on koottu osoitteeseen investinjamsa.fi.

Arviointi

Hankkeen aika luotiin n 30 yrityksen yritysverkosto. Työnantajaverkoston luominen pääsi hyvään alkuun. Työnantajien välisen yhteistyön alkuja syntyi eniten SOTE-toimialan työnantajien kesken.

Hanke saavutti tavoitteensa erittäin hyvin ja yritykset sitoutuivat yhteisiin rekrytointitapahtumiin. Hankkeen avulla saatiin luotua yhteistä mielikuvamateriaalia Jämsästä työpaikkana.

Yrityskummit onnistumisen tukena Keski-Suomessa

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen Yrittäjät
Kustannusarvio	59 997,00 €
Maksettu tuki	18 821,34 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	2.1.-31.12.2019
Lisätietoja	Veli-Pekka Päivänen

Kuvaus

Tavoitteena oli jatkaa hyvässä vauhdissa olevan yrityskummitoiminnan juurruttamista Keski-Suomeen. Toimintaa kehitettiin mm. yrityskummien oman koulutusohjelman, kummikoulun, kautta. Hankkeessa tavoiteltiin myös kummitoiminnan tunnettuuden lisääntymistä uudenlaisen viestinnän kautta. Tavoitteena oli lisäksi lisätä vuoropuhelua nuorten yrittäjien ja kasvuyrittäjien sekä yrityskummien välillä. Määrällisesti tavoiteltiin kummia käyttävien yrittäjien määrän vakiinnuttaminen sataan ja kummien määrän kasvattaminen 60:een.

Vuoden aikana 60 yrittäjää haki uutta ja yhteensä 100 keskisuomalaista yrittäjää käytti yrityskummi ja kummeja oli toiminnassa mukana 50. Yrityskummit saavat toiminnastaan erinomaista palautetta, ja toiminta on erittäin kustannustehokasta. Toiminnan suositteluindeksi Keski-Suomessa on asiakastutkimuksen mukaan 81. Keski-Suomen oma kummikoulu käynnistyi. Kummikoulu tarjosi koulutusta kasvun ja muutoksen sparraamiseen sekä hyvinvoinnin ja jaksamisen tukemiseen uusille ja jatkaville yrityskummeille. Kummikoulun koulutuksia oli neljä, joista yksi oli isompi Yrittäjän kasvu -seminaari, jossa yhdistettiin nuorille ja kasvuyrittäjille tärkeitä teemoja kummien osaamiseen. Tavoitteena on lisätä yrityskummien oman osaamisen kehittäminen kummin roolissa ja tämän osaamispääoman kerryttäminen kummiverkostoon. Yrityskummitoiminta vakiintui osaksi Keski-Suomen Yrittäjien palveluvalikoimaa ja toiminta jatkuu kuntien sekä Keski-Suomen Yrittäjien rahoituksella.

Viestintä pidettiin vahvana sekä asiakasyrityksiin ja yrityskummeihin että kuntiin ja yhteiskuntaan kokonaisuutena kohdistettuna. Viestinnän toimenpiteitä olivat markkinointi verkossa ja sosiaalisessa mediassa, kummiuutiskirjeet, artikkelit Keski-Suomen Yrittäjien ja yrityskummien medioissa, viestintä Suomen Yrityskummien medioissa sekä viestintä kuntien kautta. Myös paikallismediat maakunnassa saatiin mukaan viestimään.

Arviointi

Hankkeen avulla kehitettiin kummiosaamista mm. yrityskummien kummikoulun kautta. Keski-Suomessa 50 yrityskummiä vuoden lopussa. Vuoden aikana 60 yritystä haki itselleen yrityskummeja. Kummia hakevat yrittäjät olivat Jyväskylästä, Joutsasta, Keuruulta, Lievestuoreelta, Leivonmäeltä, Korpilahdelta, Petäjävedeltä, Laukaasta, Hankasalmeelta, Jämsästä, Muuramesta, Toivakasta, Äänekoskelta, Saarijärveltä, Karstulasta, Kannonkoskelta, Viitasaareltä, Pihtiputaalta ja Kinnulasta.

Hanke onnistui hyvin ja kummitoiminta jatkuu koko Keski-Suomessa kuntien, kehittämissyhtiöiden ja Keski-Suomen Yrittäjät ry:n rahoittamina.

Huippu-urheilun lajivalmennuskeskusten kehittämisohjelman rakentaminen

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen Urheiluharjoittelukeskussäätiö sr
Kustannusarvio	49 779 €
Maksettu tuki €	24 889 €
Rahoitus	Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.12.2018-31.12.2019
Lisätietoja	Kari Pirinen

Kuvaus

Tavoitteena oli rakentaa lajivalmennuskeskusten rakentamiselle kehittämisohjelma ja -malli, jota voidaan hyödyntää eri lajien huippu-urheilutoiminnan kehittämisessä ja keskittämisessä Jyväskylään ja Keski-Suomeen. Kehittämisohjelman malli rakennetaan suoraan käytäntöön freestylehiihdon kumparelaskun osalta ja mallia voidaan käyttää pohjana eri lajien valmennuskeskusten kehittämiseen. Valmennuskeskuksen toiminta keskitetään Jyväskylän Urheiluakatemia alaisuuteen hyödyntäen Hippoksen alueella olevia tukipalveluita (KIHU, OK).

Kumparelaskun valmennustoiminnan keskittämisellä Jyväskylään ja Keski-Suomeen vahvistetaan lajin huippu-urheilutoimintaa sekä tuodaan maajoukkue- ja akatemiatoiminta tukemaan liikuntapäätöksien strategian tavoitteita. Samalla rakennetaan edellytykset lajiin liittyvän valmennustoiminnan, kotimaisen ja kansainvälisen kilpailu- ja leiritystoiminnan, tapahtumien ja harrastustoiminnan mahdollistamiseksi uudella Hippoksella sekä ympäristön hiihtokeskuksissa (Riihivuori, Himos, Häkärinteet, Äänemäki, Paavonrinteet ja Savivuori).

Hankkeen tuloksena syntyy:

1. Kehittämisohjelma freestylen kumparehiihdon lajivalmennuskeskuksen rakentamiseen sekä toiminnan laajentamiseen maakunnallisesti harrastajia ja seuroja aktivoivaksi verkostoksi
2. Kehittämismalli eri lajien valmennuskeskuksen rakentamiseen sekä maakunnalliseen yhteistyöhön

Hankkeen aikana rakennettiin, yksilön kasvun ja kehittymisen huomioiva toimintamalli lajikohtaisen valmentautumistoiminnan kehittämiseen. Malli huomioi alueella käynnissä olevan EduFuturan kehitystoimenpiteet opintojen joustavoittamisessa ja sujuvuudessa ja mahdollistaa osaltaan urheilun ja opiskelun yhdistämisen huippu-urheiluun sekä vähemmälle huomiolle jääneitä osatekijöitä urheilumenestyksen rakentamisessa. Malli toimii pohjana JKL URA:n tulevaisuuden strategiassa ja valmentautumisen kehittämistyössä.

Kumparelaskun osalta hanke kiinnitti lajin maajoukkue- ja akatemiatoiminnan valmentautumisen Jyväskylään sekä määrittä yksityiskohtaisesti lajin kehityssuuntauksia, huippu-urheilun vaatimuksia sekä keinoja, joilla vaatimuksiin tullaan vastaamaan. Toiminnassa tapahtunut rytminmuutos näkyi jo nopeasti parantuneena kilpailumenestyksenä syksyllä 2019. Määrittästyötä hyödynnetään mallina muiden lajien kehityksessä sekä järjestelmätasolla että valmentajien osaamisen lisäämisessä. Yhteistyössä Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän Freestyleseuran sekä Ski Sport Finlandin kanssa on käynnistetty kehitysprojekti kumparelaskun maailmancup-osakilpailun sekä junioreiden MM-kisojen saamisesta Jyväskylään.

Kumparelaskun toiminnalle on käynnistetty Mogul Academy Finland – Jyväskylä -markkinointi akatemialaskijoiden ympärille, joka näkyy viestintänä maajoukkueiden kanavissa sekä Jyväskylän Euroopan Cup -osakilpailussa. Kehittämismallista on viestitty aktiivisesti Urheiluakatemia eri lajeille ja Opetus- ja kulttuuriministeriöstä on haettu urheiluakatemioiden suunnattua lisärahoitusta vuosille 2020-22 mallin pohjalta tehtävään eri lajien valmentautumisen kehittämistyöhön.

Arviointi

Tavoitteena oli rakentaa kehittämisohjelma ja -malli eri lajien valmennuskeskusten toiminnalle. Tavoitteena on saada eri lajien huippu-urheilutoiminnan kehittämiseen lisää suunnitelmallisuutta ja mahdollistaa lajien valmennuskeskusten sijoittuminen Keski-Suomeen pääosin Jyväskylään. Samalla on tuettu Suomen entisen menestyslajiin kumparelaskuun liittyvän valmennustoiminnan, kotimaisen ja kansainvälisen kilpailu- ja leiritystoiminnan, tapahtumien ja harrastustoiminnan mahdollistamista uudella Hippoksella sekä ympäristön hiihtokeskuksissa (Riihivuori, Himos, Häkärinteet, Äänemäki, Paavonrinteet ja Savivuori). Jyväskylässä sijaitsee Suomen ainoa liikuntatieteellinen tiedekunta, Kihu ja lukuisia muita alan huippuosajia. Valmennuskeskusmallin kehittämisessä on tarkoitus tukeutua näiden osaamiseen ja vahvempaan verkottumiseen. Jyväskylän urheiluakatemia toiminnassa tuetaan nuoria urheilijoita valmennuksen lisäksi myös muilla elämän osa-alueilla kuten opiskelu ja mahdollinen kuntoutuminen.

Kumparelaskua käytettiin pilottina. Hanke kiinnitti lajin maajoukkue- ja akatemiatoiminnan valmentautumisen Jyväskylään sekä määrittä yksityiskohtaisesti lajin kehityssuuntauksia, huippu-urheilun vaatimuksia sekä keinoja, joilla vaatimuksiin tullaan vastaamaan. Toiminnassa tapahtunut rytminmuutos näkyi jo nopeasti parantuneena kilpailumenestyksenä syksyllä 2019.

Hankkeen jälkeen on tärkeää kyetä hyödyntämään tehtyä määrittästyötä mallina muiden lajien kehityksessä sekä järjestelmätasolla että valmentajien osaamisen lisäämisessä. Hanke on lisännyt lajivalmennuskeskusten kehittämisen systematiikkaa ja osaamista. Myös eri toimijoiden osaamista ja tiiviimpää verkottumista voidaan hyödyntää jatkossa. Hanke on tuottanut hyötyä yhden lajin osalta, mutta mallinnus hyödyttäneenä eri lajien valmennuskeskusten sijoittumista Keski-Suomeen lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Mallinnuksesta ja osaamisesta on syytä tiedottaa eri lajiliitoille ja tehdä markkinointityötä myös hankkeen jälkeen.

Matkailu

Palvelukulttuuri kunniaan

Vastuullinen päätoteuttaja	Pihtiputaan kunta
Kustannusarvio	150 308 €
Maksettu tuki	104 535 €
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -rakennerahasto-ohjelma
Toteutusaika	1.1.2019 - 31.3.2020
Lisätietoja	Hilkka Laine

Kuvaus

Asiakaspalvelun kehittäminen oli reilun vuoden kestävä kehittämissuunnitelman ydin. Kehittämisen avuksi valjastettiin myös digitaalisten palvelujen hyödyntäminen. Hankkeessa syntyi Parasta Putaalla - palvelukonsepti, joka on nyt otettu käyttöön. Yhteisten palveluverkostojen kartoituksessa ja suunnittelussa kohteena oli erityisesti matkailuala. Palvelukulttuurin kehittämissuunnitelman osallistuivat Pihtiputaan yrittäjien ja kunnan ohella kehittämissuunnitelma Witas, Pihtiputaan lukio ja paikallislehti Kotiseudun Sanomat.

Tavoitteet

Tavoite oli luoda kunnalle ja yrityksille yhteinen Pihtiputaan palvelukonsepti ja kehittää siihen liittyvää viestintää. Asiakaspalvelun kehittämisessä olennaisena osana oli myös yrityskohtaiset kehittämissuunnitelmat, jotka keskittyivät erityisesti yritysten digitaalisten palvelujen kehittämiseen. Räätelöityä kehittämistyötä tehtiin kymmenen yrityksen kanssa. Tärkeän kohderyhmän hankkeessa muodostivat matkailualan yritykset, joiden palvelumahdollisuuksia ja verkostoitumista hankkeessa haluttiin edistää.

Arviointi

Hanke oli kustannustehokas, yhden kunnan yritystoiminnan kehittämiseen kohdennettu kehittämissuunnitelma. Hanke eteni suunnitelmallisesti maaliin. Projektipäälliköllä oli merkittävä rooli tulosten aikaansaamisessa. Parasta Putaalla - palvelukonsepti on nyt käytössä. Konseptia voidaan käyttää jatkossa laajasti niin yritysten kuin tapahtumienkin yhteydessä. Palvelukonseptin rinnalla laadittiin konkreettiset kehittämissuunnitelmat kymmenelle yritykselle. Varsin lyhyessä ajassa saatiin aikaan uskottava yhteinen palvelulupaus, jolla viritettiin paikkakunnan yrittäjäkenttään innostusta oman palvelukulttuurin kehittämiseen ja tuotiin esille palvelun merkitystä oman liiketoiminnan kehittämisessä. Matkailualan kartoitus- ja verkostotyö tuotti hyvää tietopohjaa Witas-alueella alkavalle keskusvaraamotoinnalle ja osaltaan edisti matkailualan kehittämistä Pihtiputaalla.

Luonnonvoimaa Keski-Suomesta kansainvälisille matkailumarkkinoille

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Nuorisokeskus Piispala
Kustannusarvio	58 220 €
Maksettu tuki	29 110 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.1.2019 – 31.12.2019
Lisätietoja	Leena Pajala

Kuvaus

Hankkeella markkinoidaan aikaisempien hyvien kokeilujen rohkaisemina Piispalan leirikoulutoimintaa Kiinaan. Lisäksi laajennetaan koulutus-, leirikouluja muita palveluita myös muutamiin muihin valittuihin kohteisiin. Toimenpiteinä kumppanuuksien ja verkostojen rakentaminen, osallistuminen mm. Visit Finlandin myynti- ja markkinointitoimenpiteisiin ja -materiaaleihin, FAM-trip matkojen koordinointi, sekä toimivan incoming-verkoston luominen. Kohdemaina Kiina, Korea, Japani ja Venäjä. Tavoitteina on saada lisää ulkomaisia matkailijoita erityisesti hiljaisille jaksoille, lisätä Keski-Suomen ja Piispalan vetovoimaa ja tunnettua valituissa kohteissa sekä edistää palveluntarjoajien yhteistyötä. Hanke tavoitteli ryhmämatkailijoiden, urheilumatkailijoiden ja hyvinvointimatkailijoiden ohella lisää FIT-matkailijoita Keski-Suomeen.

Hankkeen aikana Piispalaan tuli kansainvälisiä ryhmiä yhteensä 18 Kiinasta, Venäjältä ja Koreasta. Hanketapaamisia järjestettiin kahdeksan ja tapahtumia, joihin osallistuttiin, oli kuusi. Uusia tuotteita syntyi viisi. Hankkeen aikana toteutettiin yksi FAM trip, sekä luotiin verkostoa Keski-Suomen alueelle. Piispala jatkaa kohteiden markkinointitoimenpiteitä hankkeen päättymisen jälkeen samaan tapaan, koska pysyvän kansainvälisen yhteistyön ylläpitäminen vaatii jatkuvaa työtä ja uusien palveluiden ja pakettien kehittelyä. Tulevia toimenpiteitä ovat esimerkiksi kaksi FAM trippiä vuonna 2020. Toinen tulee Japanista Lakeland-hankkeen kautta elokuun lopulla ja toista on alettu suunnittelemaan Ähtäri Zoon, Nuorisokeskus Marttisen ja Visit Jyväskylän kanssa.

Kansainvälisten ryhmien myyntiä ja markkinointia jatketaan, kuten on hankkeen aikakin tehty. Hankevetäjät jatkavat Piispalan työntekijöinä.

Hankkeesta on viestitty ja markkinoitu sidosryhmille ja yhteistyökumppaneille eri kanavia käyttäen.

Arviointi

Hankkeen kesto oli vain yksi vuosi, joka kansainvälisissä yhteyksissä on todella lyhyt aika. Hankkeessa saatiin toteutettua lukuisia toimenpiteitä, tuotteistettiin kohderyhmille sopivia matkailupalveluita, verkostoiduttiin tehokkaasti omalla alueella ja etsittiin sopivia verkostoyrityksiä ylimatekunnallisesti. Hanke osallistui rohkeasti myös Visit Finlandin tarjoamiin myynti- ja markkinointitoimenpiteisiin ja haki niistä uusia kansainvälisiä kontakteja.

Hankkeella tehtiin hyvää työtä, ja Piispalan mukaan markkinointitoimenpiteitä kohdemarkkinoilla tullaan hankkeen päättymisen jälkeen toteuttamaan samaan tapaan. Pysyvän kansainvälisen yhteistyön ylläpitäminen vaatii jatkuvaa työtä ja uusien palveluiden ja pakettien kehittelyä. Nykytilanne ja pandemia kuitenkin muuttaa tilannetta ja hankkeen tulosten todentuminen tullee lykkääntymään.

Hankkeesta on viestitty ja markkinoitu sidosryhmille ja yhteistyökumppaneille eri kanavia käyttäen Kaikkiaan onnistunut hanke, jolla saatiin toteutettua suunnitellut toimenpiteet.

Reitti- ja tilausliikennehanke pohjoiselle Päijänteelle Satu-aluksella kesällä 2020

Vastuullinen päätoteuttaja	Ketään ei jätetä rannalle, Jyväskylä Ry.
Kustannusarvio	42 300 €
Maksettu tuki	21 500 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	15.2. – 31.10.2020
Lisätietoja	Veli-Pekka Päivänen, Leena Pajala

Kuvaus

Yhdistys päätti toteuttaa yhdessä K-S liiton kanssa suunnitellun pilottihankkeen omistamallaan m/s Satu matkustaja-aluksella 2020 kesäkauden aikana. Hanke suunnattiin ensisijaisesti koskemaan reittiliikennettä Jyväskylän ja Korpilahden välille.

Toteutus aloitettiin helmikuun alussa. Silloin valmistui kesäkauden aikataulu Satu alukselle, esitteiden suunnittelu ja toteutus sekä markkinointikanavien valinta. Kunista mukaan saatiin ainoastaan Jyväskylä Visit. Osaltaan 1.2. avattu Päijänne-näyttely ja sen saama julkisuus, oli tukemassa hankettamme. Hankkeeseen sitoutuivat: Korpilahden kotiseutuyhdistys, Korpilahtilehti, Satamakapteeni, Nukula, Höyrygalleria, Osuuspankki, Juurikka Catering, Mämminiemi, Alkio-opisto, Visit Säynätsalo, Korpilahden yrittäjät, Korpilahden aluseurakunta, Visit Jyväskylä ja LC-Korpilahti.

Satu aluksen matkustamoon asennettiin näyttötaulu, jonka välityksillä hankkeen osapuolet esiteltiin matkustajille. Matkan aikana, jonka kesto oli kolme tuntia, selostettiin perustietoa Päijänteen vesistöä, laivaliikenteen historiasta, virkistystoiminnoista, matkailupalveluista ja nähtävyyksistä. Perillä Korpilahden satamassa oli sovittu Korpilahden kotiseutuyhdistyksen kanssa, että siellä odottaa saapuvia matkajia heidän oppaansa. Hän oli valmis esittelemään Korpilahtea ja tarvittaessa viemään heitä tutustumaan mm. museoon ja kirkkoon.

Koko kesäkautta varjosti ensisijaisesti korona epidemia. Toiseksi koko heinäkuun ajan lähes jokaista ajopäivää kohdannut sateinen ja kovatuulinen sää. Ja kolmanneksi, kun päästiin elokuun ensimmäiselle viikolle, joka alkoi aurinkoisena ja lämpöisenä, suureksi harmiksemme Satu-aluksemme sai suuren vaurion perävetolaitteeseen ja sen kohdalta kausi oli päättynyt. Joudumme loppukaudeksi turvautumaan pienenpään m/s Mergus-alukseen, jolla kausi saatiin hoidetuksi loppuun. Edellä kerrotut tapahtumat muuttivat kaikki odotusarviot kokonaismatkustajamäärästä. Matkustajia oli aluksilla yhteensä 720 henkeä. Matkustajat pitivät reittiä hyvänä ja kiinnostavana.

Koronan aiheuttama takaisku oli kenenkään ennalta arvaamaton. Kaikkia toteuttajia jäi askarruttamaan, kuinka paljon olisimme voineet saavuttaa enemmän, jos kesäkausi olisi ollut normaalin kaltainen?

Arviointi

Tavoitteena oli pilotoida uutta risteilyreittiä Pohjois-Päijänteellä. Uudelle vähän nykyisiä pidemmälle reitille on esitetty toiveita jo usean vuoden ajan. Reitintarkoituksena oli tuoda esille Pohjois-Päijänteen pienet matkailukohteet, kuten Nukula, Rappukallio, Mämminiemi, Korpilahden satama sekä Säynätsalo.

Hankkeen toteuttajana oli Ketään ei jätetä rannalle, Jyväskylä ry. Yhdistys on tehnyt jo usean vuoden ajan työtä syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kanssa tarjoamalla heille kesätöitä risteilyalusten kansimiehistönä.

Risteilyt toteutettiin tiistaisin ja torstaisin reitillä Jyväskylä-Synätsalo-Nukula-Mämminiemi-Kärkisten laivalaituri-Korpilahti ajalla 9.6-27.8.2020.

Hankkeen toteutus koki useita vaikeuksia. Kevään ja alkukesän aikana koronarajoitukset vaikuttivat siihen, että ryhmämatkoja ei juuri varattu. Heinäkuu oli myrskyinen ja sateinen. Satu alus varioitui elokuussa ja sen tilalle hankittiin pienempi alus. Kaikesta huolimatta uudella reitillä oli 720 risteilijää. Palaute oli hyvää ja positiivista.

Pilottikesän kokemusten pohjalta pitäisi pohtia jatkotoimenpiteitä ja kehittämistavoitteita. Pilotin myötä saatiin kootuksi toimijoiden pääjoukko hankkeen alueelta. Kaikki oli suurella innolla mukana.

Pilottihanke osoitti, että uusille reiteille on tarvetta ja tilausta. Korona on tuonut suuren kiinnostuksen kotimaan luontokohteisiin. Pohjois-Päijänteen luontokohteet ovat helposti saavutettavissa vesistöä pitkin. Pilotin keräämiä kokemuksia olisi syytä hyödyntää jatkossa ja jotenkin olisi hyvä jatkaa pilotointia myös kesällä 2021.

Aluerakenne ja saavutettavuus

Huolinta- ja logistiikkapalvelukeskittymästä nostetta Hirvaskankaalle

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Äänekosken kaupunki
Kustannusarvio	100 000 €
Maksettu	50 000 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.6.2018-31.3.2020
Lisätietoja	Veli-Pekka Päivänen

Kuvaus

Lähtökohtana oli selvittää VT4 -tien varrella olevan solmukohtan hyödyntämistä Äänekosken elinkeinoelämän kehittämiseksi. Tavoitteena on luoda edellytykset huolinta- ja logistiikkapalvelukeskittymän syntymiselle Hirvaskankaan alueelle. Toimenpiteenä oli:

- selvittää yritysten toiveet ja tarpeet huolinta- ja logistiikkapalvelukeskittymälle mm. raskaan kaluston korjaus- huolto- ja varaosatarpeet, raskaan liikenteen paikoitustilatarve, kuljettajan hyvinvointi- ja majoituspalvelutarpeet sekä varasto-, varastointi- ja terminaalitilojen, polttoainejakelun (sähkön-, kaasun- ja maakaasun), huolintapalveluiden tarve ja mahdollisuudet alueella)
- luoda yritysverkosto Hirvaskankaan alueelle: liiketoimintaa laajentavat ja kasvavat yritykset, uudet yritysmuodot ja mahdollisuudet
- kartoittaa Hirvaskankaan maankäytön mahdollisuudet erilaiselle yritystoiminnalle
- kartoittaa tavarankuljetuksille sopivat ratapihojen purku- ja lastausalueet Hirvaskankaan läheisyydestä
- kartoittaa erilaisten logististen toimintojen yhdistämistä mm. lento-, tieverkko ja ratakuljetuksien yhdistelmät.

Hankkeen määrälliset tavoitteet

- Hankkeen aikana haetaan mukaan huolinta- ja logistiikkapalvelukeskittymään toimijoita mm. raskaankaluston korjauksen, huollon ja varaosamyyntien yhteyteen noin 20 yrittäjää, kuljettajien hyvinvoinnin ja majoitustoiminnan ympärille 5 yrittäjää, yhteensä 25 yrittäjää.
- Lisäksi hankkeen aikana kartoitetaan alueelle ja verkostoon sopivia yrittäjiä terminaalii- ja varastointipalveluihin, polttoainejakeluun ja muihin palveluihin liittyviä yrityksiä

Hankkeessa tehtiin palvelututkimus, sijoittumisselvitys ja maaperäselvitys. Tutkimusten ja selvitysten tulokset ovat olleet toivottuja ja luoneet pohjan toteuttaville investoinneille. Selvitysten perusteella Heavy Center Oy osti maa-alueen Äänekosken kaupungilta vuoden 2019 loppupuolella. Rakentaminen aloitettiin vuoden 2019 lopulla ja I-vaihe valmistuu vuoden 2020 aikana. Heavy Center Oy:n rakentamiin tiloihin sijoittuu 4-5 raskaankaluston huoltoon erikoitunutta yritystä. Ilman hanketta

yrityskeskittymä ei olisi syntynyt Hirvaskankaalle tässä aikataulussa. Hanke loi myös vision alueen pidemmän aikavälin kehittämiseksi. Visiota hyödyntää yritykset ja Äänekosken kaupunki hankkeen päätyttyä.

Toimenpiteet ovat saaneet paljon julkisuutta mediassa. Äänekosken kaupunki on antanut hankkeesta, toimenpiteistä ja tuloksista useita haastatteluja sekä julkaisut tiedotteita.

Arviointi

Hankkeessa laadittiin masterplan, jossa tarkasteltiin liiketoiminnan sekä maankäytön kehittämistä Hirvaskankaan alueella. Hankkeen avulla selvitettiin vaihtoehtoja eri toiminnoille. Selvitysten perusteella kaupunki on tehnyt kunnallisteknisiä investointeja yritysten tarpeiden pohjalta. Hanke liittyy myös nelostien liikenteen hyödyntämiseen.

Palvelututkimus, sijoittumisselvitys ja maaperäselvitys ovat tuottaneet sen informaation, mitä hankkeen tavoitteet edellyttivät. Tutkimusten ja selvitysten tulokset ovat olleet toivottuja ja luoneet pohjan toteuttaville investoinneille.

Selvitysten perusteella Heavy Center Oy teki investointipäätöksen Hirvaskankaalle. Hankesuunnitelmassa tavoiteltu I-vaihe valmistuu vuoden 2020 aikana. Heavy Center Oy:n rakentamiin tiloihin sijoittuu 4-5 raskaankaluston huoltoon erikoitunutta yritystä. Ilman hanketta yrityskeskittymä ei olisi syntynyt Hirvaskankaalle tässä aikataulussa.

Hanke onnistui erittäin hyvin ja saavutti tavoitteensa erinomaisesti.

Kriisi- ja tilannetietouden parantaminen Keski-Suomessa

Vastuullinen päätoteuttaja	Jyväskylän yliopisto
Kustannusarvio	29 800,00 €
Maksettu tuki	22 099,51 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.6.-31.10.2020
Lisätietoja	Kari Luostarinen

Kuvaus

Liikenneseuranta on noussut suuremmaksi kiinnostuksen kohteeksi koronaviruksen aiheuttamien erityisolosuhteiden takia. Matkapuhelinoperaattoreilla on mahdollisuus saada tietoja matkapuhelinten käyttäjien liikkeistä suhteellisen tarkasti. Kriisi- ja poikkeustilanteissa on tärkeää tietää, miten ihmiset noudattavat annettuja ohjeita ja reagoivat niihin, jos vaikka ihmisten liikkumista on päätetty rajoittaa. Nykyinen COVID19-pandemiatilanne on osoittanut sen, että tällä hetkellä emme saa reaaliaikaista tilannetietoa kunnista, ihmisten liikkeistä, ja emmekä pysty reagoimaan tilanteisiin niin nopeasti kuin olisi tarvetta. Ylimoitettut rajoitukset taas lamauttavat talouden.

Telia tarjoaa yrityksille ja kunnille Telia Crowd Insights -palvelua (TCI-palvelua), jonka avulla voidaan saada selville ihmisten lukumäärät 4G/5G-tukiasemien alueilla sekä mahdolliset liikkumiset tukiasemien välillä. Projektin tavoite on selvittää, miten TCI-palvelua ja sen dataa voidaan hyödyntää pandemiatietoisuuden parantamiseksi Keski-Suomen maakunnassa.

Hankkeessa hyödynnetään kahta eri TCI-datasettiä:

1. Suomen kuntatason TCI-dataa
2. Keski-Suomen postinumeroalueen TCI-dataa.

Datan avulla voidaan nähdä ihmisten liikkeet kunnasta toiseen tai KS-postinumeroalueelta toiselle KS-postinumeroalueelle. Datasta huomataan, että liikennemäärät vähenivät huomattavasti koronaviruksen aiheuttamien rajoitusten johdosta maaliskuun loppupuolella, liikennettä oli yli 20 prosenttia vähemmän kuin alkukuusta. Keski-Suomen kuntien ja postinumeroalueiden välinen liikenne väheni keväällä 2020 COVID-19 vuoksi merkittävästi ja etenkin viikonloppuliikenne kauppakeskityksiin supistui todella paljon, mikä kertoo siitä, että ihmiset ottivat tilanteen vakavasti. Projektissa rakennettiin myös Power BI raportointityökalu, joka voidaan tulevaisuudessa upottaa erilaisille sivustoille, kuten kuntien www-sivuille tai eri medioiden verkkopalveluihin. Tämä tosin vaatii laajempaa sopimusta datan julkaisusta.

<https://www.jyu.fi/it/fi/tutkimus/julkaisut/informaatioteknologia-tiedekunnan-julkaisuja-sarja> <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8521-9>

Arviointi

Hankkeessa pyrittiin selvittämään, pystytäänkö ihmisten ja ihmisvirtojen liikkeitä seuraamalla saavuttamaan parempi tilannekuva pandemia tilanteessa. Hankkeen tarkoituksena oli keskittyä erilaisiin liikenteenseurantaratkaisuihin sekä tutkia koronaviruksen aiheuttamia vaikutuksia maakunnassa tapahtuvaan liikenteeseen ja liikkumiseen. Keväällä 2020 tuli voimaan poikkeukselliset olosuhteet, joiden takia liikenne muuttui merkittävästi erilaisten rajoitusten ja yleisen varovaisuuden vuoksi. Tämä oli yksi merkittävimmistä ilmiöistä, joita projektissa pyrittiin tutkimaan. Samanlaisissa pandemiatilanteissa ei ole aiemmin ollut samanlaisia nykyaikaisia teknologioita käytössä, joten niiden tutkiminen on kannattavaa mahdollisesti tulevaisuudessa tapahtuvien samankaltaisten tilanteiden vuoksi.

COVID19-pandemiatilanne on osoittanut sen, että ei saada reaaliaikaista tilannetietoa kunnista, ihmisten liikkeistä, ja eikä pystytä reagoimaan tilanteisiin niin nopeasti kuin olisi tarvetta. Ylimoitettut rajoitukset taas lamauttavat talouden. Pandemiatilanteessa jokaisen tartuntaketjun katkaiseminen on tärkeää, ja ihmisten liikkumisella on tässä tärkein rooli. Ihmiset tekevät pandemiatilanteissa liikehdintää aina oman turvallisuutensa näkökulmasta, mikä ei välttämättä ole yleinen etu, kun viranomaisten pitää miettiä asiaa suuremmissa mittakaavoissa.

Kun Keski-Suomen huhtikuun 2020 päivä-aktiivisuutta verrataan vuoden 2019 vastaaviin lukuihin, niin huomataan, että osassa kunnissa päiväaktiivisuus on jopa kasvanut hiukan edellisvuodesta. Päiväaktiivisuuden kokonaissumma maakuntatasolla on kuitenkin noin viisi prosenttia miinuksella ja pääosa tästä laskusta koostuu viikonlopun liikenteen vähentymisestä. Etenkin edellisvuoden datassa olevat noin 40 000 – 50 000 matkat perjantai piikit näyttää olevan poissa huhtikuussa 2020. Poissa on myös pääsiäisestä johtuva piikki, joka näkyy vuoden 2019 datassa kuukauden korkeimpana päiväaktiivisuutena, noin 407 000 matkana maakuntatasolla. Samanlaista liikkumisen vähenemistä näkyi tuloksissa sekä maakuntien välisessä liikenteessä että esim. Jyväskylän kaupungin sisäisessä liikenteessä.

Hankkeen tulosten perusteella tietoja voidaan hyödyntää erilaisissa kriisitilanteissa, kuten esimerkiksi pandemiatilanteissa ja suurten onnettomuuksien kohdatessa. TCI-datan perusteella voidaan kriisitilanteista muodostaa kokonaisvaltainen tilannearvio ja johtaa tilannetta tiedon perusteella, eli hanke oli onnistunut.

Viisasta liikkumista pyörällä – maakunnallisen pyöräilyohjelman jalkauttaminen

---

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen Liikunta ry
Kustannusarvio	25 000,00 €
Maksettu tuki	11 569,91 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.1.2019-31.12.2019
Lisätietoja	Hanna Kunttu

Kuvaus

Tavoitteena ja toimenpiteinä olivat pyöräilyn politiikkaprosessin seuranta ja tukeminen kunnissa ja maakunnassa sekä pyöräilyn edistäminen osaksi kuntien strategioita ja hyvinvointityötä. Hankkeessa jalkauduttiin kuntakierrokselle kuntien päättäjien tapaamisiin ja tilaisuuksiin. Tavoitteena oli, että syntyy maakunnallinen näkemys, miten pyöräilyn edistämiseen liittyvät asiat näkyvät tällä hetkellä kuntien strategioissa ja että kuntien viranhaltijoita ja päättäjiä ohjataan pohtimaan viisaan liikkumisen merkitystä osana kuntalaisten hyvinvointia. Pyöräilyohjelma on käsitelty kuntien valtuustoissa ja kuntien päätöksentekijöille on annettu suositusten kautta konkreettisia työkaluja.

Hankkeessa toteutettiin pyöräilyaiheinen tapaaminen lähes kaikissa Keski-Suomen maakunnan kunnissa (18/23). Loppuihin kuntiin oltiin yhteydessä muuten. Osin kuntakiertuetta yhdistettiin Jyväskylän Pyöräilyseuran toteuttamaan Fillarit liikkeelle -pyöräilytapahtumakiertueeseen (5 paikkakuntaa). Fillarit Liikkeelle -kiertueella olivat mukana myös JAPA ry ja Liikenneturva. Kunnan viranhaltijatapaamisia täydentäen näiden pyöräilytapahtumien aikana tavattiin myös paikallisia pyöräilyaktiiveja ja tavallisia kuntalaisia. Hankevastaavan tekemien kuntien nettisivujen tarkasteluiden ja käytyjen keskustelujen perusteella, kuntien strategioissa ei ole suoria kirjauksia eri liikkumismuotojen edistämisestä. Hyvinvointisuunnitelmat jatkavat pitkälle samaa linjaa. Kuntalaisten harrastusmahdollisuudet ja viihtyisä ja toimiva ympäristö ovat

teemoja, jotka toistuvat niissä. Turvalliset ja sujuvat liikenneyhteydet liittyvät tähän hyvinvointiteemaan. Maakunnallista pyöräilyohjelmaa ei ole käsitelty kuntien luottamuselimissä. Viitaunionin kunnat Viitasaari ja Pihtipudas ovat päättäneet ryhtyä kävelyn ja pyöräilyn edistämishojelman tuottamiseen yhteistyössä Rambol Finland Oy:n kanssa. Tähän mennessä Keski-Suomen kunnista pyöräilyn edistämishojelma on ainoastaan Jyväskylän kaupungilla.

Hankkeella on nettisivu Keski-Suomen Liikunta ry:n nettisivuilla: <https://www.kesli.fi/aikuiset/kampanjat-ja-hankkeet/viisasta-liikkumista-pyoralla-ha/>. Kuntatapahtumia markkinoitiin yhteistyössä kuntien, JYPS:n, JAPA ry:n ja Liikenneturvan kanssa. Tapahtumia markkinoitiin myös Facebookissa ja KesLin kuukausikirjeissä. Hankkeesta tiedotettiin kunnille suoraan sähköpostein ja hanketta esiteltiin Keski-Suomen Aluehallintoviraston ja KKI ohjelman järjestämässä Yhteistyöllä lisää pyöräilyä -seminaarissa.

Arviointi

Hanke oli osa maakunnallisen pyöräilyohjelman tavoitteiden edistämistä. Maakunnallinen pyöräilyohjelma valmistui keväällä 2018. Tavoitteena oli pyöräilyn politiikka-prosessin seuranta ja tukeminen kunnissa sekä pyöräilyn edistäminen osana kuntien strategioita ja hyvinvointityötä.

Kuntakierroksen ja käytyjen keskustelujen perusteella syntyi kuva, että kuntien strategioissa pyöräilyn edistäminen ei juurikaan näy. Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen nähdään kuitenkin tärkeänä asiana ja edistävän kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia arki- ja kuntoliikunnan kautta. Maakunnallista pyöräilyohjelmaa ei ole käsitelty kuntien luottamuselimissä. Keski-Suomen kunnista varsinainen pyöräilyn edistämishojelma on vain Jyväskylän kaupungilla. Kunnista Pihtipudas ja Viitasaari ovat päättäneet yhteistyössä käynnistää kävelyn ja pyöräilyn edistämishojelman laatimisen.

Hankkeen avulla saatiin muodostettua kokonaiskuvaa pyöräilyn edistämisen tilanteesta Keski-Suomen kunnissa. Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen on haasteellista erityisesti pienissä, maaseutumaisissa kunnissa, missä kestävä liikunnan kulkutapaosuudet ovat pieniä. Välimatkat ovat myös pitkiä, jolloin henkilöautolla liikkuminen on lähes välttämätöntä. Hankkeen tuloksia voidaan hyödyntää meneillään olevassa maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laadinnassa.

Muu aluekehittäminen

KASKE -kasvua kerryttäen

Vastuullinen päätoteuttaja	Kehittämissyhtiö Witas Oy	
Kustannusarvio	306 743 €	
Maksettu tuki	199 338 €	
Rahoitus	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -Suomen rakennerahasto-ohjelma Toteutusaika	1.3.2017 - 30.4.2019
Lisätietoja	Hilkka Laine	

Kuvaus

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta on harvaan asutuksen ja yritystoiminnan maaseutua, jossa yritykset ovat pääasiassa pieniä. Seutukunta on haastava toimintaympäristö kasvuhakuisille yrityksille. Yhteistyötä tiivistämällä hankkeessa autettiin yrityksiä kasvun mahdollisuuksiin ja parempaan menestymiseen. Hankkeessa kartoitettiin kasvupotentiaalia omaavia yrityksiä ja muodostettiin kunta- ja toimialarajoja ylittäviä yritysryhmiä. Ryhmille jaettiin tietoa ja työkaluja kasvuun ja kehittämiseen.

Eri puolilla seutukuntaa järjestettiin toistakymmentä tilaisuutta, joissa on hyödynnetty yritysten kasvuun ja kehittämiseen liittyviä asiantuntijoita. Lisäksi pidettiin lukuisia yritysryhmätapaamisia, joissa työstettiin yritysryhmien yhteisiä kehittämissideoita ja oltiin yhteisesti esillä tilaisuuksissa. Osasta tapaamisista on noussut esille potentiaalisia hankeideoita, joita alueen kehittämisorganisaatiot ovat vieneet eteenpäin omiksi yritysryhmähankkeiksi.

Valmennusten ja tilaisuuksien kautta on saatu yrityksiä suunnitelmallisen kasvun polulle. Hankkeen toimenpiteiden myötä hanketoiminnan yhteistyötahot, yritykset sekä kunnat ovat myös osin tiivistäneet yhteistyötään osallistumalla yhtenäisenä seutukuntana tapahtumiin, joiden avulla seutua ja sen yrityksiä on tehty tunnetuksi sekä houkuteltu ja saatu alueen yrityksiin lisää osaava työvoimaa.

Tavoitteet

Tavoitteena oli luoda alueen yrityksiin kasvua ja saada kehittämisorganisaatiot entistä paremmin ymmärtämään yli kuntarajojen ulottuvan yhteistyön merkitys yritysten kehittämisessä. Toimintamalli toisi yrityksille mahdollisuuden olla mukana minkä tahansa Saarijärven - Viitasaaren seudun kehittämisorganisaation toteuttamissa yhteisissä kehittämistoimenpiteissä, mikäli toimenpiteillä aikaansaadaan kasvua alueen yrityksiin ja sitä kautta lisää pito- ja vetovoimaa koko Saarijärven-Viitasaaren seutukunnalle.

Hankkeessa kehitettiin ja käytettiin KASVU-työkalua (kasvua vuosittain), jonka myötä saatiin muodostettua yritysryhmiä. Yhteisiä tavoitteina nähtiin kansainvälisyyden kasvattaminen, digitaalisen liiketoiminnan kehittäminen sekä tuottavuuden kehittäminen.

VAKAA-työkalun (Vaihdosta Kasvua) työkalun tueksi tehtiin seudun yhteinen omistajanvaihdosyritysten tietokanta, johon omistajanvaihdosyhdyskiloilla on pääsy jokaisesta seutukunnan kehittämisisorganisaatiosta.

Arviointi

Hanketta tehtiin innostavalla otteella. Toimenpiteisiin ja tilaisuuksiin osallistuneilta saatiin positiivista palautetta ja tilaisuudet koettiin tarpeellisiksi. Hanke on lisännyt yritysverkostojen ja -ryhmien toimintaa, hankkeella saatiin yrityksille käyttökelpoista tietoa kasvuun liittyvistä ja huomioitavista seikoista. Hanke on selkeästi myötävaikuttanut yritysten liiketoimintaa kasvun ja kehittämisen tielle. Muodostuneiden yritysryhmien yhteinen kehittämistoiminta on edennyt muun muassa itsenäisiksi yritysryhmähankkeiksi.

Kaikki yritykset eivät halua olla mukana yhteisissä kehittämishankkeissa. Ryhmässä olevat muut yritykset nähdään liiaksi kilpailijana. Hankkeen toteutusaikana yleinen talouden kasvu näkyi niin, että yrityksillä oli kädet täynnä työtä. Tarvittavien aika- ja henkilöressurssien puute esti tai siirsi määrätietoisemman kehittämistyön aloittamisen. Nyt aika on toinen. Toivottavasti hankkeen aikana muhinut kehittämisisinto saa nyt uutta alulle.

Työkalujen kehittämisessä ei päästy niin pitkälle kuin alun perin tavoiteltiin. Yhtenä selkeänä haasteena laajalla kahdeksan kunnan alueella toimivassa hankkeessa on seudun kehittämisisorganisaatioissa tapahtuneet muutokset, sitoutumisen muuttuminen ja resurssien riittävyys hanketoiminnan tukemiseksi ja yhteisten käytäntöjen jalkauttamiseksi. Yhä enenevässä määrin on tärkeää hahmottaa toimijoiden yhdessä tekemisen suuntaan, jossa harvaan asuttu alue olisi jatkossa kilpailukykyisempi kuin nyt.

Call out Suomi® -Call out Keski-Suomi yhteisö

Vastuullinen päätoteuttaja	Call out JKL-yhteisö (SADE ry)
Kustannusarvio	129 155,43 €
Maksettu tuki	8 060,46 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.2.2018.-31.12.2019
Lisätietoja	Raija Partanen

Kuvaus

Call out Suomi® Keski-Suomi toteutti kahden vuoden aikana yhteensä n. 20 tapahtumaa. Jyväskylän lisäksi toteutimme tapahtumia Toivakassa, Säynätsalossa, Keuruulla, Korpilahdella, Tikkakoskella, Äänekoskella ja Saarijärvellä. Tapahtumat toteutuivat pääasiassa yhteistyössä kuntien nuorisotilojen kanssa, mutta myös yhteistyöhön saimme mukaan paikallisia jaostoja Mannerheimin Lastensuojeluliitolta sekä Keski-Suomen Tanssinkeskuksen. Toimintaa on kahden vuoden aikana saatu kartoitettua, mihin tapahtumamme sopivat parhaiten ja olemme saaneet vakiinnutettua tapahtumia tietyille nuorisotiloilla mm. Huhtasuon nuorisotila, Säynätsalon nuorisotila, sekä Keuruun ja Äänekosken nuorisotila. Tapahtumien kautta osalle nuorisotiloista saimme myös aktivoitua paikallisten nuorten tekemää pysyvää harrastustoimintaa mm. vapaan treenivuoron muodossa. Paikallista ammattiosaamista Hip hop -kulttuurin elementeistä aloimme viedä myös muille paikkakunnille sekä yhteistyössä Nordkonst yhdistyksen kanssa veimme Keski-Suomen taiteen nuoria ammattilaisia Moskovaan ja Pietariin sekä Åsa Folkhögskolan katutanssilinjan kanssa toteutimme molempina vuosina viikon mittaisen koulutusviikon ja veimme ohjaajiamme Keski-Suomesta Sködingeen Ruotsiin tutustumaan koulun ohjaustyöhön sekä ohjaajat opettivat omaa osaamistaan koulun opiskelijoille. Viikko huipentui läheisellä nuorisotilalla Katrineholmossa Call out -tapahtumaan.

Saimme juurrutettua tapahtumatoimintaamme mm. Huhtasuolle, Keuruulle, Veturitalleille ja Åsaan. Ilman hanketta tapahtumien toistuminen ei olisi onnistunut, joka vaikutti juurruttamiseen. Hankkeen kautta mahdollistui paikallisille ammattilaisille myös muita töitä ja heidän verkostonsa laajenivat tätä kautta. Hankkeen avulla luotiin saatiin myös luotua Brändi, joka tunnetaan valtakunnallisesti ja sitä on helppo myydä myös muille paikkakunnille.

Rahoitus tapahtumille ei toteutunut suunnitellusti kahden vuoden aikana vaan jouduimme tekemään tuotannolliset työpanokset pääosin vapaaehtoistyönä ja määrällisesti jouduimme toteuttamaan tapahtumia suunniteltua vähemmän. SADE ry:n kirjanpidon kulut kasvoivat toimintamme myötä niin paljon, että kirjanpito- ja pankkikulut on liitetty Keski-Suomen kulujen alle. Viestinnässä Keski-Suomi lupautui toteuttamaan nettisivu-uudistuksen, koska ilman tätä uudistusta viestinnällinen kehittäminen ei olisi onnistunut.

Saimme luotua tapahtumatoiminnalle pysyvyyttä kuntien nuorisotyössä. Mahdollistimme keskisuomalaisille hip hop -kulttuurin ammattilaisille uusia työmahdollisuuksia ja saimme tarjottua heille itse töitä tapahtumienne kautta. Nuoret saivat kannustusta järjestää omaa treenitoimintaa nuorisotiloilla, jonka seurauksena on syntynyt avoimia treenivuoroja sekä ohjattua kerhotoimintaa nuorisotiloille. Call out Suomi® -tapahtumat ovat juurtuneet osaksi muutamien nuorisotilojen tapahtumia ja yhteistyöverkosto on laajentunut hankkeen avulla monille Keski-Suomen paikkakunnille. Toteutimme leiritoiminnan vuonna 2018 kesällä yhteistyössä Kulttuuriyhdistys TUFF!:n ja Jyväskylän Nuorisopalveluiden kanssa. Call out Suomi mahdollisti leiritoimintaan tapahtumatuotannon koulutuksen nuorille, sekä Call out tapahtuma-alustan leiriviikon päätteeksi. Leirin seurauksena Jyväskylä Nuorisopalvelut ovat toteuttaneet leiritoimintaa joistain hip hop -kulttuurin elementeistä myös seuraavana kesänä Tapahtumiimme on osallistunut nuoria ja lapsia kahden vuoden aikana tavoiteltu määrä (2000 henkeä, joista maahanmuuttajien osuus on ollut 20%). Onnistuimme rakentamaan myös vuonna 2019 yhteistyössä Maahanmuuttajanuorten yhteisön (Gloria) ja Ammattikoulu Gradian kanssa tapahtuman, missä luonnollisella tavalla eri kulttuureista tulevat nuoret pääsivät kohtaamaan toisiaan samojen kiinnostusten kohteiden ympärillä. Tämä tapahtuma oli toinen Keski-Suomessa järjestetyistä isoista tapahtumista, joka kokosi yhden illan aikana nuoria yhteen noin 500 henkeä.

Vuosina 2020-2021 jatkamme tapahtumien juurruttamista eri alueille valtakunnallisesti ja aloitamme uusia yhteistyöneuvotteluja eri toimijoiden kesken. Kehitämme myös uudenlaisia tapahtumatoiminnan muotoja, millä saisimme nuoria osallistumaan katutanssikulttuurin pariin ja harrastamaan.

Pitkäjänteisen työn tuloksena olemme 2020 vuodesta alkaen OKM:n nuorisopuolen toiminta-avustuksen piirissä, joka auttaa meitä jatkossa toteuttamaan tapahtumia eri toimijoiden kanssa yhteistyössä. Ilmaan Keski-Suomen liiton tukea emme olisi pystyneet juurruttamaan toimintaa Keski-Suomen alueella ja mahdollistamaan taiteen ammattilaisille uudenlaisia työllistymismahdollisuuksia.

Viestintää ja markkinointia kehitettiin vuonna 2018 toteuttamalla uudet nettisivut (www.sadefinland.com) ja tuottamalla sisältöjä SOME-kanaviimme. Olemme saaneet tuotettua trailereita ja tapahtumavideoita tapahtumakonsepteistamme
https://www.youtube.com/playlist?list=PL0L9HZxHm3f3HAtgLoSA6Lmk81V_2jMAf
https://www.youtube.com/playlist?list=PL0L9HZxHm3f1L6_nJZFcW1x72Ed4DELSu

Mediamateriaalia olemme saaneet lisättyä ammattilaisten ottamin valokuvin. Myyntikirjeet ollaan kahden vuoden aikana päivitetty ja markkinointityötä on näiden avulla tehty valtakunnallisesti.

Mediassa Call out Suomi® on näkynyt mm. Tampereen Aamulehdessä ja Vantaan Sanomissa. Tärkeimpänä kuitenkin meistä on tullut tunnistettava Brändi, jonka nuorisotoimijat tietävät ja haluavat suosittelulle muille toimijoille. Meistä on brändin kautta tullut myös kansainvälisesti tunnettu katutanssikulttuurin tapahtumatoimija. Päätapahtumiimme halutaan tulla myös ulkomailta tämän vuoksi. Uskallamme väittää, että olemme Suomen isoin katutanssitapahtumia tuottava toimija tällä hetkellä ja pystymme vastaamaan erikokoisiin tarpeisiin.

Arviointi

Tavoitteena oli Keski-Suomen kulttuurisen nuorisotyön rikastuttaminen katutanssin ja hip hop -kulttuurin avulla, nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja tasa-arvoisten harrastusmahdollisuuksien parantaminen ja saavutettavuus, sekä työllistymismahdollisuuksien tarjoaminen kulttuurin ammattilaisille. Lisäksi tavoitteena on Call out -toiminnan maakunnallinen kehittäminen ja toimintojen juurruttaminen Keski-Suomen alueen nuorisotiloilla ja tapahtumissa, sekä nuorten ja lasten kansainvälisyyden lisääminen.

Hanke onnistui saavuttamaan tavoitteensa: toimintaa järjestettiin Jyväskylän lisäksi useilla paikkakunnilla ympäri Keski-Suomen, ja toiminta vakiintui osaksi paikallisten nuoristalojen toimintaa. Lisäksi yhteistyötä oli Ruotsiin Åsa Folkhögskolan katutanssilinjan ja Katrineholmin nuorisopalveluiden kanssa. Keski-Suomessa toiminnan piirissä oli n. 1200 nuorta ja lasta perheineen.

Taloudellisesti hanke ei onnistunut hakemuksessa esitetyllä tavalla. Sisällön kannalta tämä tarkoitti toimintojen karsimista, mutta toisaalta suuri osa toiminnoista toteutettiin vapaaehtoisvoimin. Alkuperäinen n. 100.000 euron budjetti puolittui, minkä vuoksi enakkoon maksettua avustusta jouduttiin perimään takaisin.

Vuodesta 2020 alkaen yhdistys on OKM:n harkinnanvaraisen yleisavustuksen piirissä.

Viestintä on tapahtunut pääasiassa verkossa ja yhdistyksen some-kanavien kautta. Toiminnan ja brändin tunnettuutta lisäsi se, että vuonna 2018 Call out Suomi -toiminta sai tavaramerkkisuojan.

Yhteistyösopimus Kasvu Open 2020

Vastuullinen päätoteuttaja	Kasvu Open Oy
Maksettu tuki	52 000 €
Rahoitus	Keski-Suomen Kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.11.2019-31.10.2020
Lisätietoja	Veli-Pekka Päivänen

Kuvaus

Yritykset voivat tulla mukaan Kasvu Open -sparraukseen hakemalla alueellisiin ja/tai toimiala-/teemakohtaisiin Kasvupolkuihin. Yrityksiä houkuteltiin hakemaan mm. Koollla on väliä -starttikiertueen voimin. Kasvupolun tuomaristo valitsee mukaan halutut yritykset. Kasvupolku-ohjelmaan kuuluu 2 sparrauspäivää ja voittajien osalta finaali Kasvu Open Karnevaalissa. Jokaiselta Kasvupolulta voittaja ja kunniamaininnan saanut yritys jatkavat suoraan valtakunnalliseen finaaliin. Lisäksi valtakunnallinen tuomaristo valitsee Kasvupolkujen sparrauksessa mukana olleiden yritysten joukosta 20 yritystä finaaliin. Kaikkiaan finaaliin valittiin 60 yritystä. Vuonna 2020 Kasvu Open tarjosi kasvua pohtiville yrityksille yhteensä noin 50 yleisö- ja sparraustapahtumapäivää. Korona-epidemiasta johtuen vain vuoden alussa järjestetty Koollla on väliä -starttikiertue toteutettiin fyysisinä tapahtumapäivinä. Loput vuoden Kasvu Open tapahtumat toteutettiin aikataulun mukaisesti digitaalisia työkaluja hyödyntäen. Kasvu Open toteutti digitaalisten työkalujen kehittämisprojektia talvella 2019–2020, mikä mahdollista nopean reagoinnin koronan haastaessa tapahtumanjärjestämistä. Keski-Suomen liitto solmi Kasvu Openin kanssa Kasvunasiointuntija -yhteistyösopimuksen, jonka kustannus vuonna 2020 oli 40.000 euroa. Lisäksi Keski-Suomen liitto tuki Keski-Suomessa järjestettäviä Kasvupolkuja yhteensä 12.000 eurolla. Keski-Suomen liitto oli kumppanina mukana seuraavilla Kasvupoluilla: Keski-Suomen Kasvupolku, Verkkokaupan Kasvunpolku, Bio- ja kiertotalouden Kasvupolku ja Future health and wellbeing -Kasvunpolku.

Kasvu Open tarjoaa sparrausta kaikille kasvuyrityksille. Sparraus on yrityksille maksutonta. Maksuttoman sparrauksen mahdollistavat Kasvu Openin valtakunnalliset yhteistyökumppanit. Kasvu Openin tavoitteena on edistää yrityksen kasvua ja liiketoiminnan kehittämistä. Kasvu Open on koko maailman mittakaavassa ainutlaatuinen kasvun sparrausprosessi. Sen missio on tehdä suomalaisista maailman paras kasvuyrityskansa. Kasvu Openin haki vuoden 2020 aikana yhteensä 528 yritystä, joista 47 oli Keski-Suomesta. Hakijoista 15 % oli informaation ja viestinnän toimialalta, 13 % teollisuudesta ja 11 % tukku- ja vähittäiskaupasta. Suurin kehittämistarve oli myynnissä ja markkinoinnissa sekä kasvun rahoituksessa. Kasvunpoluille valittiin 320 yritystä, joista keskisuomalaisia oli 26. Sparraukseen osallistuvien yritysten keskimääräinen liikevaihto oli 1,1 miljoonaa euroa ja tiimin koko oli 9 henkilöä. Yritysten rahoitustarpeen keskiarvo oli 813 t€. Yrityksistä 68 % ilmoitti kaipaavansa yritystukia, 55 % lainaa ja 48% sijoituksia. Kasvupolkuja toteutettiin kaudella 2020 20 kpl, joista puolet olivat alueellisia ja puolet toimiala-/teemakohtaisia. Kaudella 2020 toteutettiin ensimmäistä kertaa avoin sparrauspäivä kaikille Kasvu Openiin mukaan hakeneille yrityksille. Koronan vuoksi Kasvu Open yhdessä kumppanien kanssa koki, että sparraukseen pääsy on syytä mahdollistaa mahdollisemman monelle yritykselle. Digitaalisesti järjestettyyn avoimeen sparrauspäivään ilmoittautui noin 80 yrityksen edustajaa.

Keski-Suomen liitto on vuoden 2020 aikana näkynyt Kasvu Open valtakunnallisia kumppaneita vastaavalla tavalla. Kasvu Open viestintäyhteistyön puitteissa on toteutettu mm. blogikirjoituksia, videotuotanto, sosiaalisen median nostoja. Kasvu Open 2020 markkinointi- ja mediaviestinnän kautta saavutetaan useita kymmeniä tuhansia kasvusta kiinnostuneita yrittäjiä, yritysten edustajia ja kasvun partnereita.

Arviointi

Koronakriisi on ollut armoton testi; miten uudistumiskyvykkäitä olemme? Kriisi on haastanut monet toimintamallimme ja iso osa tämän poikkeuksellisen ajan vaatimuksista jää pysyviksi. On selvää, että tulevaisuuden menestyjiä myös yrityksistä ovat ne, jotka hyödyntävät uusia tapoja toimia ja tehdä työtä ja tulosta. Jokainen kriisi avaa aina uusia näkymiä ja mahdollisuuksia. Ketteryys ja uudistumiskyky on merkittävä strateginen kompetenssi niin yksilöille, yrityksille, julkisille toimijoille kuin alueille ja kansakunnalle. Koronakriisin jälleenrakennuksen tulee tavoitella uutta ja kriisiä edeltänyttä parempaa – ei kaikkea entiselleen korjaavaa. Kasvu Open on auttanut yrityksiä maksuttomasti uudistumaan ja siten on ollut yksi tehokkaimmista keinoista kriisin keskellä. Maksuttomuuden on taannut valtakunnalliset ja maakunnalliset yhteistyökumppanit.

Kasvu Open on pystynyt myös itse uudistumaan kriisin keskellä, tapahtumat toteutettiin pikavauhdilla verkossa. Yritysten sparraustilaisuudet saivat hyvää palautetta. Keski-Suomen liitosta sparrauksiin osallistui kaksi asiantuntijaa Outi Pakarinen ja Veli-Pekka Päivänen ja he saivat hyvän palautteen asiakasyrityksiltä. Palatautteidien keskiarvo oli 3,3 asteikolla 1- 4 eli erittäin hyvä.

Keskisuomalaisia yrityksiä pääsi mukaan sparrauksiin 26 yritystä 380 yrityksestä ja finaaliin pääsi 7 yritystä 60 kymmenestä. Menestyksen kruunasi Kasvun Openin kaksoisvoitto lokakuun karnevaalissa.

Keski-Suomen liitto sai hyvää näkyvyyttä blogien ja Keski-Suomen liiton bio- ja kiertotalouden esittelyvideon toteutuksen myötä. Keski-Suone liitto sai sopimuksen mukaisesti logonäkyvyyden kaikissa tapahtumapäivissä, uutiskirjeissä, tiedotteissa sekä painetussa että sähköisessä materiaalissa.

Kasvu Open toteutettiin koronakriisin keskellä, jonka aikana yritykset kaipasivat useiden asiantuntijoiden apua kehittämishankkeisiinsa, mikä teki Kasvu Openin toimintamallista erityisen sopivan tähän aikaan. Yritykset tekivät kiireen vilkkaan uusia avauksia ja kehittämissuunnitelmia, jotka myös realisoituvat nopeasti. Ensimmäiset uudet tuotteet tai palvelut ovat jo markkinoilla. Näillä yritysten kehittämällä uusilla ideoilla on iso merkitys koronakriisistä selviytymisessä.

Kasvu Openissa yrittäjät ja yritysjohtajat saivat erinomaista vertais- ja keskusteluapua. Yritysten ongelmista puhuminen auttaa, ja puhuminen kannattaa kohdistaa yritysten auttajille. Kokemuksesta voi todeta, että vertaistuki oli kaikkein tärkein asia, mitä yrittäjät kaipasivat.

Koronakriisistä toivutaan maailmanlaajuisesti K-tyyllillä, osa yrityksistä kärsii ja osa kasvaa ja kehittyy. Kasvu Open on ollut auttamassa suomalaisia yrityksiä kehittämään ja kasvamaan. Kasvat ja kehittyvät yritykset ovat avainasemassa kestävyysvajeen umpeen kuomisessa lähivuosina. Kasvu Openia tarvitaan siis myös jatkossa.

Sote-koordinaattori (jatkovaihe)

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen liitto
Kustannusarvio	155 277 €
Maksettu tuki	13 000 €
Toteutusaika	1.11. – 31.12.2019
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Lisätietoja	Pekka Hokkanen

Kuvaus

Maakunta- ja sote-uudistuksen kariutumisen jälkeen Keski-Suomen kuntajohtajat asettivat sote-johdon työryhmän, jonka tehtävänä oli toteuttaa Keski-Suomen maakunnallista sote-palveluiden yhteistyötä toiminnallisten pilotointien avulla sekä selvittää yhteistyörakenteiden mahdollisuutta. Työskentelyä varten oli välttämätöntä jatkaa sote-koordinaattorin työtä vuoden 2019 loppuun. Sote-koordinaattori oli 30.10.2019 saakka rahoitettu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön avustuksella. Sote-koordinaattorin tehtävästä laadittiin yhteistyösopimus Toivakan kunnan ja Keski-Suomen liiton kesken.

Sote-koordinaattorin työ keskittyi sote-johdon työryhmän syksyn 2019 tehtäväalueille:

- vaativa lastensuojelutyö
- perheoikeudelliset palvelut
- vammaispalveluselvityksen ehdotusten toimeenpano
- sosiaalipalvelupäivystys
- asiakas- ja palveluohjaus Keskussairaala Novassa
- hankinnat
- järjestämissuunnitelman päivittäminen.

Kaikissa tehtävissä työ tehtiin sellaiseen vaiheeseen kuin toimintaympäristössä tiukassa aikataulussa oli mahdollista. Valmistautuminen sote-uudistuksen rahoitushakuihin jäi kesken kansallisten aikataulujen viivästymisen vuoksi.

Työ toteutettiin sote-johdon työryhmän ohjaamana. Tilannekuva raportoitiin sovittuun aikataulun mukaisesti Keski-Suomen kuntajohtajien kokouksessa.

Arviointi

Sote-koordinaattorin jatkotyö takasi Keski-Suomen maakunnallisen sote-valmistelun jatkamisen haastavassa siirtymävaiheessa. Tiukat ja koko ajan muuttuneet aikataulut aiheuttivat haastavan toimintaympäristön. Työ onnistui hyvin ja valmistelu saatiin pidettyä käynnissä. Sote-koordinaattorin työssä saavutettiin yhteistyösopimuksen mukaiset tavoitteet.

Smart Specialisation Creative Districts, CREADIS

Vastuullinen päätoteuttaja	Keski-Suomen liitto
Kustannusarvio	198 442 €
Maksettu tuki	8 046 €
Rahoitus	Keski-Suomen kehittämisrahasto
Toteutusaika	1.1.2017-31.12.2019
Lisätietoja	Liisa Bergius

Kuvaus

CREADIS3-hankkeessa kuuden eurooppalaisen alueen tavoitteena on tuoda luova osaaminen ja kulttuuri tiiviimmin osaksi alueiden talouden ja elinvoiman innovatiivista ja uusiutuvaa kehittämistä. Keski-Suomessa keskitytään erityisesti siihen, miten luova osaaminen tuo lisäarvoa Keski-Suomi2040-strategian tavoitteisiin ja toteutukseen.

Hanketta johtaa Baskimaan aluehallitus ja Keski-Suomen liiton lisäksi hankkeessa ovat mukana Emilia Romagnan alue Italiasta, Vallonian julkiset palvelut Belgiasta, Slovakian kulttuuriministeriö ja Länsi-Kreikan alue.

Hankkeella on kuusi alatavoitetta, ja kukin partnerialue on vastuussa yhden alatavoitteen toteutumisesta. Keski-Suomen liitto: luovien alojen ja luovan osaamisen "ristipölytys" muille toimialoille.

Hankkeessa tehtiin laajasti yhteistyötä Keski-Suomessa eri alojen toimijoiden välillä. Painopisteeksi Keski-Suomessa valittiin biotalouden strategisen kärjen alta ruoka laajasti ymmärrettyinä. Ruoka-teeman valinta painopisteeksi oli yksi osoitus tutustumismatkoilla nähdystä ja koetusta. Teeman valintaan kannustivat muiden alueiden ja erityisesti Baskimaan esimerkit. Baskimaasta myös saatiin tukea ja apua teeman työstämiseen Keski-Suomessa. Baskien johdolla järjestettiin esimerkiksi kaksi työpajaa, joissa keskisuomalaiset ruoka-alan toimijat yhdessä työstivät lopputulosta (action plan).

Hankkeen lopputuotoksena julkaistiin Keski-Suomen toimintasuunnitelma "Cooking tomorrow". https://www.keskisuomi.fi/filebank/26201-Central_Finland_action_plan.pdf

Hanke toimi vahvasti keskisuomalaisissa ruoka-alan kehittämisen verkostoissa. Se vahvisti osaltaan eri toimijoiden yhteistyötä, toi verkostoihin uusia näkökulmia ja kokosi alueen toimijoiden yhteistä kehittämisen tahtoa toimintasuunnitelman muotoon.

Hankkeen nettisivut Keski-Suomen liiton sivuilla: https://www.keskisuomi.fi/maakunnan_kehittaminen/keski-suomen_liiton_hankkeet/creadis3_-_alykkaat_luovat_alueet

Hankkeen kv nettisivut: <https://www.interregeurope.eu/creadis3/>

Hankkeessa on osallistettu laajasti alueen toimijoita. Hanketta ja sen tuotoksia on esitelty erilaisissa sidosryhmätapaamisissa.

Arviointi

Hankkeen varsinainen kolmen vuoden toteutusaika päättyi vuoden 2019 lopussa ja meneillään on seurantajakso, joka päättyy vuoden 2021 lopussa.

Keski-Suomen liiton tavoite CREADIS3-hankkeessa oli liittää luova osaaminen ja kulttuuri tiiviimmin osaksi maakunnan talouden ja elinvoiman innovatiivista ja uusiutuva kehittämisestä ja hakea teemojen avulla lisäarvoa Keski-Suomen strategian tavoitteisiin ja toteutukseen. Keski-Suomen liitto on ollut vastuupartneri hankkeen alatavoitteen Luovien alojen ja luovan osaamisen ”ristipölytys” muille toimialoille toteutuksessa. Toimintasuunnitelmaa on laadittu yhteistyössä erityisesti espanjalaisen hankepartnerin Basque culinary Centerin kanssa ja lisäksi osallistaen mm. työpajoissa alueen toimijoita ja yhteistyökumppaneita.

Keski-Suomen toimintasuunnitelman ”Cooking for tomorrow” toimenpiteet liittyvät erityisesti biotalouteen ja osaamistalouteen. Kattokäsitteenä on hyvinvointi ja gastronomian näkökulma hyvinvointiin. Toimintasuunnitelman toimenpiteet hakevat ratkaisua hankkeessa hahmotettuihin maakunnallisiin haasteisiin: keskisuomalaiseen ruokaan liittyvä näkyvyys ja tunnettuus on heikkoa ja ruokaan liittyvä koulutus ja ammatit eivät tällä hetkellä ole vetovoimaisia. Toimintasuunnitelman Kolme toimenpidettä muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden:

1. Maakunnan gastronomisen koulutuksen, tutkimuksen ja tuotannon tunnettuuden vahvistaminen – Wellbeing Gastronomy living lab
2. Gastronomia ja sosiaalinen hyvinvointi
3. Gastronomia ja alueen identiteetti.

Kullekin toimenpiteelle on haettu toteuttajatahot ja ne toteuttavat Keski-Suomen liiton vuosien 2020-22 toiminta- ja taloussuunnitelman tavoitteita, mutta tuottavat lisäarvoa myös mm. Keski-Suomen matkailustrategian päivitykseen ja Keski-Suomen hyvinvointiohjelman 2021-24 laadintaan. Toimintasuunnitelman arvion mukaan toimenpiteet voidaan toteuttaa ilman erillisiä lisäkustannuksia lukuun ottamatta uudenlaisten oppimisympäristöjen kehittämistä (Living Lab -malli), jolle tarvitaan sekä kansainvälistä yhteistyötä että rahoitusta. Toimintasuunnitelman toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on käynnistynyt.

Osana hankkeen toimintaa ja tuotoksia Interreg Europe -ohjelma on hyväksynyt ja julkaissut kolme Keski-Suomen liiton esittelemää keskisuomalaista hyvää käytäntöä, jotka ovat näin saaneet kansainvälistä näkyvyyttä: Kasvu Open (Growth Open), Kankaan prosenttitaidekonsepti (Percentage Culture Concept in the Kangas area) ja Taide- ja hyvinvointiresidenssit (Arts and wellbeing residencies).

Hankkeesta on tiedotettu ja viestitty Interreg Europe -ohjelman ohjeistuksen mukaisesti. Hanketta ja sen tuotoksia on esitelty erilaisissa sidosryhmätapaamisissa. Hanke on osallistanut laajasti ja tavoitteiden mukaisesti luovaa taloutta, paikalliskulttuuria, biotaloutta ja osaamistaloutta ristiinpölyttäen ja osallistaen laajasti alueen toimijoita.

Hanke on toteutunut projektisuunnitelman mukaisesti. Sen toiminta on tuonut lisäarvoa sekä uudenlaisia näkökulmia Keski-Suomen strategisten kärkien yhdyspinnoille ja strategian toteutukseen.